

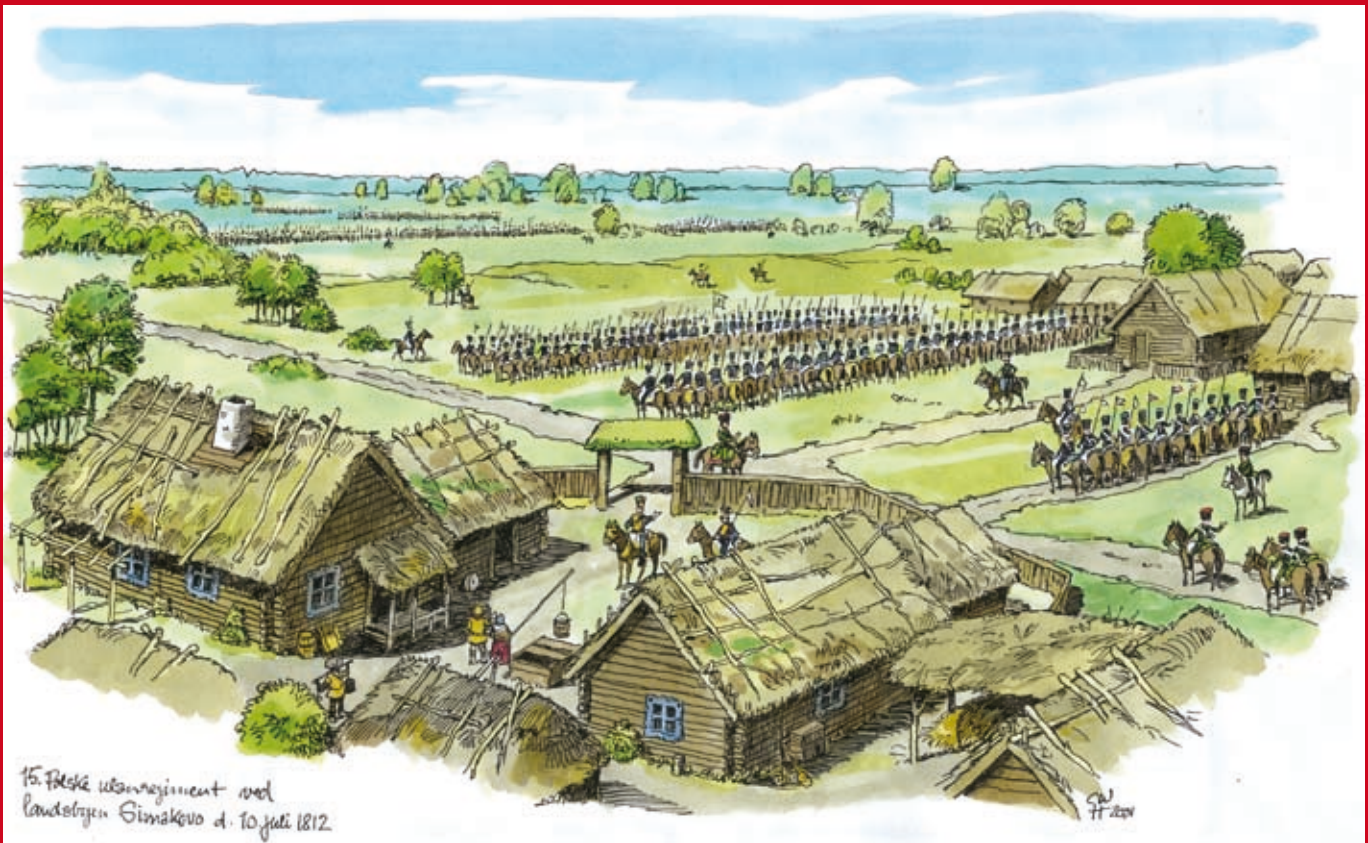
Chakoten

Dansk Militærhistorisk Selskab

INDHOLD

- Jule- og nytårshilsen
fra redaktøren side 3
- Siden sidst side 4
- Bog anmeldelse:
Danmarks skæbnetime side 4
- Pavens Schweizergarde
i Rom, 1506-2006, 3. del
af Ivan M.C.S. Elsmark side 6
- Udstillingsweekend
på Frederiksberg Slot
af Christian Raun,
Hans Henrik Wolter og
John Winter Hansen side 15
- The German Volunteers
of the 1st Schleswig War
af Jan Schlürmann side 16
- Napoleons indtog
i Rusland 1812
af Chr. Würigler Hansen side 22
- Chakotens
mødeprogram for 2008 side 24
- Oversigt
over farvebilleder side 25
- 1807 igen igen
af Lars Lindeberg side 26

Chakoten

Udkommer 4 gange årligt og udgives af Dansk Militærhistorisk Selskab
Udgives med støtte fra Prins Joachims og Prinsesse Alexandras Fond

Abonnement tegnes ved indmeldelse i Selskabet.

Bank reg. nr. 1551 konto 655-4873
IBAN: DK37 3000 0006 5548 73
SWIFT: DABADKKK
Kontingent for 2007 kr. 300,-
Fra udlandet kr. 350,-

Selskabets Protektor

Hans Kongelige Højhed Prins Joachim

Selskabets Præsident

Hans Chr. Wolter
Violvej 36, 3500 Værløse
Tlf. 44 48 43 42
E-mail: wol@newmail.dk

Redaktør og indmeldelse

Claus Mogensen
Kaktusvej 49, 2300 Kbh. S
Tlf. 48 17 26 81
E-mail: editor@hobby.dk

Kasserer

Henning Bjerg Karstensen
Nymøllevej 121, 2800 Lyngby
Tlf. 45 87 81 80
E-mail: lihenkar@post1.dknet.dk

Adresser og -ændringer

Jørgen Koefoed Larsen
Maagevej 34, Masnedø,
4760 Vordingborg, Tlf. 55 34 62 89
E-mail: masnedbo@mail.tele.dk

Anvisningssalg:

Aksel Willumsen
Kongedybet 18. 2.th, 2300 Kbh. S
Tlf. 32 54 01 77
E-mail: aksel@corfitz.com

Udveksling af blade:

Ole Thureholm
Hjorteledet 7, 3660 Stenløse.
Tlf. 41 26 57 81
E-mail: thurholm@post5.tele.dk

Selskabets hjemmeside

www.chakoten.dk

Grafisk design:

Birgit Due

CHAKOTEN 2007: ISSN 0901-4799

Tryk:

PE Offset & Reklame
Tømmervej 9
6800 Varde

JULE- OG NYTÅRSHILSEN FRA REDAKTØREN

Jeg vil indlede med at ønske god jul og godt nytår til alle. Og sende en tak til alle som har medvirket på den ene eller anden måde, til at tidsskriftet har kunnet hævde sig så flot ikke mindst i forbindelse med 1807-markeringen. Her tænker jeg blandt andet på vore dygtige og aktive forfattere og tegnere, men en særlig tak skal rettes til vor grafiker på de seneste 2 numre Birgit Due, som har formået at give bladet et professionelt teknisk løft.

Ny kasserer fra 1.10.2007

Fra den 1.10.2007 har selskabet, som det også ses i kolofonen, fået ny kasserer. Ny er måske ikke det helt rigtige ord. Henning har indtil han tiltrådte kassererposten været selskabets revisor, og for omkring 18 år siden var Henning også i en periode selskabets kasserer. I en tid, hvor det ofte er forbløffende vanskeligt at motivere nogen til at påtage sig noget som helst, der kan medvirke til gennemførelsen af selskabets aktiviteter, siger bestyrelsen tak for Hennings beredvillighed til endnu en gang at påtage sig kassererposten. Selskabets Revisor er fra samme dag at regne den hidtidige revisorsuppleant Christian Hesselberg, Højstrupvej 140, 2700 Brønshøj

Bestyrelsen benytter lejligheden til at sige tak til den afgående kasserer Lasse Arnold for hans indsats på denne for selskabet vigtige post.

Kontingentbetaling

For de af os, der betalte kontingent rettidigt for 2007, er der gået et år. Det er derfor tid

til igen at indbetale kontingent, også for de der ikke betalte rettidigt. Kontingentet er forfaldent pr. 1. januar. Hvis du har en e-mailadresse bedes den venligst anført under meddelelser til modtager.

Der vedlægges girokort til betaling af kontingent for 2008 kr. 300,- i Danmark og kr. 350,- i udlandet. Du vil hjælpe selskabets likviditet ved snarest at betale kontingentet. I 2007 måtte vi rykke mere end 50 medlemmer, som bare glemte at betale. Det er helt uholdbart, og hvis nogen tror at selskabet har et sekretariat, der automatisk rykker de glemsomme efter en passende tid, er denne misforståelse hermed rettet. Selskabets ressourcer er sparsomme, men rykkes skal der selvfølgelig, for ligesom alt andet i verden, kan selskabet ikke drives uden midler.

Efterlysning.

Som oplyst i sidste nummer af tidsskriftet vil 2008 i nogen grad stå i spaniolernes tegn. I den forbindelse er vi blevet opmærksomme på følgende hændelse fra dengang, hvor vi stadig mødtes på Tøjhuset. Et af de sidste år smed vor tidsskrifts-udvekslingskoordinator O. Thureholm en kuffert med Chakotens beholdning af vor spanske søsterforenings blade i grams. En person var så fornuftig, at snuppe det hele, endog kufferten. Der var mange, og også årgangene der omhandlede spanierne i Danmark. Det vil blive meget værdsat, hvis vedkommende snarest vil give sig tilkende over for redaktøren, så vi evt. kan udnytte materialet i 2008.

TINSOLDATEN

MILITARY-ANTIQUE
Niels Ebbesensgade 6
9000 Ålborg

Åbningstid:

mandag – fredag 12.00 – 17.00
lørdag 10.00 – 13.00
onsdag lukket

FORHANDLING AF TRADITION

Britains, Heyde, Lineol, Brigader m. fl.
købes og sælges

Ring og spørg! På tlf: 98 13 01 77

DEN 15. AUGUST

Foredrag

E.O.A. Hedegaard fortalte om Krigen på Sjælland i 1807 for de knap 20 medlemmer, der havde valgt at lægge vejen forbi.

E.O.A. Hedegaard er den, der mest udførligt har kortlagt det militærhistoriske hændelsesforløb fra et britisk ekspeditionskorps med elitetropper gik i land ved Vedbæk den 16. august 1807, over det forsmædelige "Træskoslag" ved Køge til briternes indtog i den kapitulerende hovedstad den 7. september. Hedegaard fortalte hvorledes han for over 40 år siden begyndte forstudierne til bogen bl.a. med feltstudier i terrænet. Bogen om Krigen på Sjælland 1807 er et must for den, der søger viden ikke blot om begivenhederne men også om baggrunden. Her var så chancen for at møde forfatteren, der fortalte os om denne for Danmark-Norge så betydningsfulde del af Napoleonskrigene, der tog sin begyndelse i netop de dage for 200 år siden.

Har du ikke bogen, blev den genudgivet i 2007. I septemberudgaven af tidskriftet kan du se, hvor den kan købes. Skal vi gætte på, at den vil ligge under mange træer juleaften og skabe glæde hos de medlemmer, der endnu ikke har den?

CM

DEN 1. OG 2. SEPTEMBER

Udstilling

Vi havde udstilling på Frederiksberg slot for at markere 200 årsdagen for Københavns bombardement, Træskoslaget ved Køge og Flådens ran. Se særskilt artikel herom i tidsskriftet.

DEN 3. OKTOBER

Anvisningssalg

Vi havde anvisningssalg af bøger. Fremmødet var overordentlig beskedent, idet kun 15 medlemmer havde fundet vej til

hestestalden. Hverken en lille tidsmæssig udsættelse eller udsendelse af en ordonnans til biblioteket for at indfange vildfarne medlemmer fik mødeprocenten i vejret.

Det lave antal kan næppe skyldes økonomien, da de fleste må antages netop at have fået udbetalt løn. Da oversigt over bøgerne var lagt på nettet inden, kan det lave fremmøde antagelig skyldes, at mange efter at have studeret oversigten har konkluderet, at der egentlig ikke var så mange bøger med appel til vedkommende.

Det må dog retfærdigvis anføres, at selv om mange bøger blev solgt for vurderingen, var omsætningen rimelig, og for vi 15 som deltog, blev det som så ofte før en rigtig hyggelig aften med masser af god snak henover smørrebrødet. Som sædvanlig godt hjulpet på vej af en altid veloplagt Ole Thureholm som auktionarius.

CM

Danmarks skæbnetime

En beretning om svenskekrigene 1657 – 60

En boganmeldelse af CM

Lars Cramer-Petersen udgav i 2006 bogen om svenskekrigene 1657-60 og dermed er vi parate til at mindes 350-årene for de dramatiske hændelser i Danmarks historie, som meget vel kunne have medført, at Danmark var blevet en svensk landsdel.

Som titlen antyder, var årene 1657-60 de mest faretruende år for Danmarks eksistens som en selvstændig stat. Forfatteren beskriver krigsbegivenhederne, krigsførelsen og de vigtigste feltherrer på begge sider. Svenskekrigene sættes også ind i det europæiske politiske og militære spil, som involverede ikke blot de krigsførende parter, men som også var en del af magtkampene mellem datidens dominerende magter.

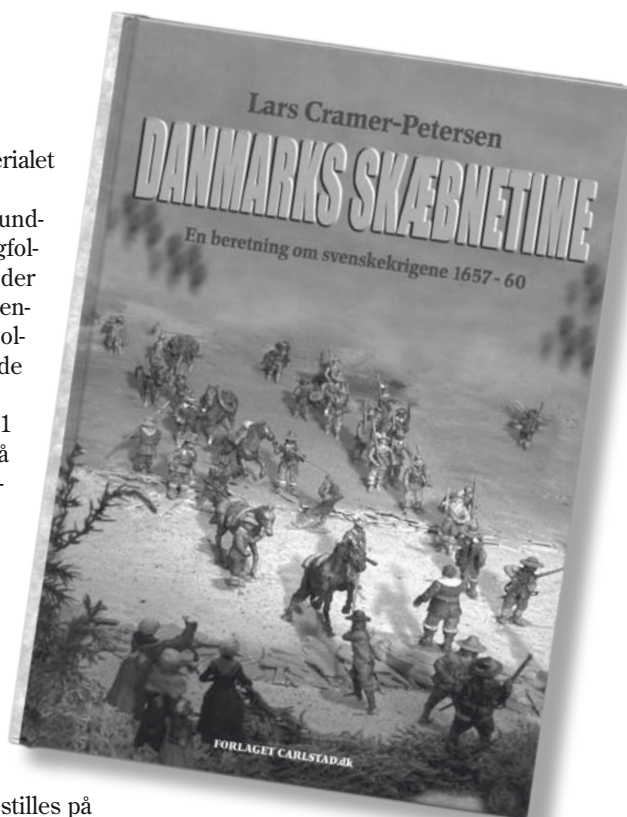
Bogens 127 letlæste sider er sprængfyldt med flotte illustrationer med gengivelser fra samtidige og senere tiders nationalromantiske stik og malerier. Hertil kommer fotos af dioramaerne fra Brønshøj Museums permanente udstilling om svenskekrigene 1657-60 som på fortræffe-

lig vis supplerer billedmaterialet og levendegør historien.

Bogens tekstmæssige grundlag baserer sig på en mangfoldighed af originale skrifter, der helt eller delvis omfatter svenskekrigene. Bogen indeholder en litteraturliste over de anvendte skrifter.

Forfatteren har siden 1991 været museumsleder på Brønshøj Museum, som ligger netop der, hvor den svenske besættelsesmagt i næsten 2 år havde sin "hovedstad" i Danmark – fæstningslejren Carlstad. Og museets speciale er netop svenskekrigene 1657-60.

Bogen er udgivet på forlaget Carlstad.dk 2006, Holcks Plads 18, 2700 Brønshøj. Den kan bestilles på mail-adressen: lars@cramer-petersen.dk – eller bestilles hos boghandleren.

www.toysoldiers.dk

byder dig velkommen til
Skandinaviens største udvalg af
Britains militær figurer..

Forhandler:
Model & Hobby, København
Legekæden, Horsens
Buddy, Vejle
Ruddys Legetøj, Viborg
Gavemagasinet, Års
Hobbyhouse, Århus
Spilloppen, Løgstør
Tinsoldaten, Ålborg

Pavens Schweizergarde i Rom, 1506-2006, 3. del.

Fra 1870 til nutiden

Af Ivan M.C.S. Elsmark

Vatikanet og Kongeriget Italien

Med Roms erobring 1870 og Pavestatsens integration i den italienske kongerige begyndte en ny epoke i Schweizergardens historie. Pius IX rådede nu kun over selve Vatikanet (et område på knap 44 hektar). Rom blev erklæret Italiens hovedstad, og paven måtte rømme Quirinal Paladset, som blev kong Victor Emanuels residens.

Paven, som var blevet fravristet sin verdslige magt, betragtede sig som "fangen i Vatikanet", og ville hverken anerkende eller betræde den nye stats territorium. Hermed ophørte de store offentlige optog; de liturgiske højtidere fik en mere intim karakter og fandt ofte sted i det Sixtinske kapel. Gardisterne kunne ikke længere vise sig i uniform udenfor Vatikanets mure, og blev forsynet med legitimationskort for at kunne komme ind i byen. Ved portene, som var blevet grænseovergange, forstærkedes posterne, og om natten stod fire mand vagt ved de store bronzedøre (*Portone di Bronzo*), der var hovedindgangen til det Apostolske Palads. I den første tid var vagtposterne bevæbnet med geværer og bar en vagtuniform med den "moderne" blå kjole (se 2. del af denne artikel i CHAKOTEN, nr. 2 (juni), 2007, side 13). Efter at urolighederne var ophørt¹, vendte Garden tilbage til hellebarder og den traditionelle uniform med hue (*bonetto*), dog hjelm ved tjeneste i *Sala Clementina*, og ved særlige højtidelige lejligheder bar de fuld galla (gran gala) med halvrustning.

Schweizergarden var i 1871 svundet til blot 76 mand, men året efter lykkedes det at bringe styrken op på 99; et antal som ved afgang og nyrekruttering blev bevaret op til udbruddet af den Første Verdenskrig. Garden havde ikke længere samme tiltrækningskraft som tidligere. Lønnen var lav og tjenesten ensformig, men blandt dem, der lod sig hverve, var en del kunstnere, som i Rom ville studere den klassiske kunst på nærmere hold². Disciplin i garden var ikke altid tilfredsstillende, og der faldt mange straffe for tyveri og indbyrdes stridigheder, drukkenskab, brug af eder og skældsord, rygning på vagterne, mangel på renlighed på kasernen og lignende pligtforsømmelser. Det var svært for mandskabet at bevare moralen, tvunget som de var til at leve in-

Figur 1. Hellebardister og underofficer i præ-1914 uniformer. Efter samtidigt fotografi.

denfor Vatikanets snævre område, og en vis klaustrofobi har gjort sig gældende.

En episode bragte mandskabets utilfredshed frem i lyset. Kardinal Simeoni havde i offentligt påhør udtalt sig spottende om gardisternes kløgtighed³, og da han samtidig ikke havde holdt et løfte til kommandant Sonnenberg om at sikre Garden et yderst nødvendigt dyrtidstillæg, sammensvor 34 mand sig og nedlagde tjenesten.

Medens denne konflikt stod på, døde Pius IX den 7. februar 1878 og efterfulgtes af Leo XIII (1878-1903). Den pavelige kasse havde først nægtet at bevillige de traditionelle gratialer ved paveskiftet, "dødssolden" og "kroningssolden", men måtte senere give efter under pres, og gardisterne modtog ikke blot, hvad man var dem skyldige, men derudover et tillæg på et fuldt års sold! Efter dette overvældende resultat besluttede de sammensvorne sig sammen med nogle andre utilfredse gardister at desertere og forlade Rom. Selv om styrken derved blev næsten halveret, lykkedes det dog snart at bringe den på fode igen.

Leo XIII var imidlertid utilfreds med tilstanden i Garden og tillagde kommandanten en stor del af skylden. Som følge deraf besluttede Sonnenberg i september 1878 at søge sin afsked; en bitter beslutning for

ham, der i 18 år trofast havde ledet Garden under vanskelige forhold.

Louis Martin de Courten og gardereglementet af 1878.

Som ny kommandant udpegede paven oberst Louis Martin de Courten (1878-1901), en dygtig og erfaren officer der gennem mange år havde gjort tjeneste i Pavestatsens hære. Han stammede fra en officersfamilie i kantonen Wallis, og hans udnævnelse brød dermed Luzerns monopol på denne post, som kantonen havde haft siden 1518.

Ved sin indtræden fik de Courten nytte af det nye gardereglement, som hans forgænger havde udarbejdet, og som trådte i kraft den 1. november 1878. Dette medførte en række forbedringer i korpset. Således opnåede menige hellebardister efter fire års tjeneste ret til seks måneders betalt ferie, og efter 18 års tjeneste fik de ret til halv månedssold som pension. På den anden side måtte gardisterne ikke længere gifte sig, og officerer kun, hvis hustruen medbragte en betydelig medgift⁴.

Som kommandant indførte de Courten en del fornyelser. Til mandskabet fik han indrettet et godt opholdsrum, der kunne opvarmes i vintermånederne, sikrede

friskt, rindende vand i kvarteret og forbedrede på flere andre måder de hygiejniske forhold for at forebygge de hyppige epidemiske sygdomme. Desuden opnåede han i 1880, at de forskellige løntillæg indregnedes i pensionerne. Han oprettede en garde-musik, en sangforening, et teater, et bibliotek, og ikke mindst en sparekasse, så gardisterne ikke stod på bar bund, når de forlod tjenesten. Han indskærpede disciplin og respekt for de overordnede; tjenesteforseelser straffedes med kvarterarrest og i alvorligere tilfælde med omgående afsked. Bevæbningen moderniseredes; i 1881 modtog Garden således 120 Remington-geværer, model *Nagant*, og en ny eksercerplads blev taget i brug til hyppige skyde- og gymnastikøvelser.

I 1882 udstedtes en pavelig bekendtgørelse (*Motuproprio*), hvorefter Vatikanets militær blev underlagt kardinalstatssekretæren (*Segretario di Stato di Sua Santità*), medens den apostolske præfekt fremtidig kun havde ansvaret for forvaltningsadministrationen. Desværre indeholdt bekendtgørelsen en bestemmelse, hvorefter Schweizergarden rangmæssigt blev indordnet efter den borgerlige Palatinergarde. Der havde tidligere været stridighed om rangfølgen, og forbitrelsen i korpset var stor. Efter en skarp protest lykkedes det dog for de Courten at ændre forholdet, således at Garden atter indtog rang som nummer to, kun Nobelgarden,

la guardia immédiate, havde forrang.

Leo XIII brød med sin forgængers isolationspolitik, og han genoptog traditionen med de store audienser. Blandt de besøgende var den tyske kejser Wilhelm II, Oscar II af Sverige og mange andre højtstående personer. I 1897 modtog paven et pilgrimstog fra Frankrig, hvori deltog over 1.000 mennesker. Året 1900 blev en særlig travl periode for Garden med mange kirkelige festligheder, som stillede store krav til det fåtalige mandskab. Hertil kom, at de Courtens helbred svigtede, så han måtte fratæde sin stilling i juni 1901⁵.

Leopold Meyer von Schauensee

Som Gardens nye chef valgte paven Gardens næstkommanderende (*vice-commandante*) Leopold Meyer von Schauensee fra Luzern. Denne var søn af den tidligere kommandant Franz Leopold Meyer von Schauensee (1848-60) og var allerede indtrådt i Garden som fænik i en alder af tyve år. Fire år efter blev han kvartermester, i 1891 major og i 1896 oberstløjtnant. Han var vellidt og viste stor omsorg for mandskabet. Af officerskorpset krævede han en aktiv indsats for at forbedre gardisternes uddannelse og hæve korpsets standard og prestige.

Leo XIII kunne i 1902 fejre sit 25 års pontifikat; store menneskemængder strømmede til Rom, men allerede året efter den 20. juli afgik han ved døden og efterfulgtes af Pius X (1903-14). Andre festligheder i 1906 markerede 400 året for Schweizergardens oprettelse. Paven afholdt en særlig messe for gardisterne, som også modtog en mindemedalje. Nye musikinstrumenter blev anskaffet, San Pellegrinokapellet renoveret og historikeren Robert Durrer skrev på opfordring senere en bog om Gardens historie.

Reformer under Jules Maxime Repond

Leopold Meyer døde pludselig i oktober 1910 efter et slagtilfælde. Da der i Garden⁷ ikke var nogen egnet efterfølger, faldt valget på den schweiziske oberst Jules Maxime Repond fra Freiburg, professor i jura og aktiv i katolske kredse (1910-21). Interessant nok blev han den første kommandant, som ikke stammede fra en af de gamle schweiziske patricierslægter.

Reponds indstilling var helt og fuldt militær, og han havde den tyske hær som sit forbillede. Han fandt Gardens disciplin slap, uddannelsen mangelfuld, bevæbningen forældet og uniformerne en blanding af stilarter og uden smag. I sit uddannelsesprogram lagde han stor vægt på hellebard-eksercits, fægtning, skydning, bajonetøvelser, gymnastik og eksercits, som han indførte efter prøjsisk model. Med jernhård disciplin søgte han at omdanne Gar-

Figur 3. Kommandant Jules Repond i fuld galla. Efter samtidigt fotografi.

den til en elite-kamphenhed, selv om dette medførte en del utilfredshed blandt mandskabet. Der var en stadig uro i styrken som følge af stadig afgang (tvungen eller frivillig), men Repond benyttede klogt sine besøg i Schweiz til at sikre hvervning af velkvalificeret mandskab⁸. Et alvorligt tilfælde af mytteri fandt sted i 1913 under Reponds fravær, da en gruppe gardister krævede, at kaptajn Glasson øjeblikkeligt skulle afskediges. Denne strid vakte stor opsigt, og kommandanten greb konsekvent ind og afskedigede både kaptajnen og de 32 "oprørere".

Den tyske ritmester Freiherr von la Valette Saint-George var Reponds mentor, og på hans anbefaling blev der indkøbt 200 stk. af det nyeste tyske *Mauserveværet*, model 1898, med bajonetter og rigelig ammunition. Der anskaffedes senere 30 automatiske *Dreyse*-pistoler og (forbavsende nok) 200 håndgranater. Herudover ville Repond også gerne haft nogle svære maskingeværer, men her satte kardinalstatssekretæren dog grænsen!

Schweizergardens "militarisering" skal ses på baggrund af Pius Xs kirkepolitik. Paven nærrede en dyb mistillid til den liberale tidsånd, som han så som et anslag mod den katolske kirkes grundbegreber⁹. Pavestolen indtog derfor en "pindsvinestilling", hvor man søgte at beskytte sig mod, hvad der opfattedes som ond indflydelse udefra. Denne belejningspsykose udmøntede sig således i Reponds ønske om at skabe en kampberedt gardeformation.

Uniformsreglementet af 1914

Medens Reponds militarisering og oprustning af Garden i dag kan virke noget urea-

Figur 2. Underofficer med fane i præ-1914 uniform. Efter samtidig tegning.

Pavens Schweizergarde i Rom, 1506-2006, 3. del.

listisk, så fik hans indsats for at skabe smukke uniformer derimod stor og blivende betydning. Gennem tidens skiftende moder var der opstået en trist uniforms-blanding, som var mere komisk end respektindgydende. De her viste illustrationer (fig. 1 og 2) giver et godt indtryk af, hvordan uniformerne så ud omkring 1900-tallet. Baseret på omhyggelige studier af billeder og kalkmalerier fra det 16. århundrede, og med en klar fornemmelse for farve og form, forstod han med stor historisk indsigt¹⁰ at udarbejde nye, æstetiske og smukke uniformer, baseret på deres oprindelige udseende. Hans første skridt var at afskaffe den tyske pikkelhjelm, som havde vundet indpas fra midten af 1800-tallet, og at udskifte den flade, foldede hue med en stor baret (baskerhue). Til sig selv lod han fremstille en ny rustning efter historiske forbilleder (se fig. 3). En generel uniformsændring krævede imidlertid pavens godkendelse, og Repond fremlagde derfor i 1914 et detaljeret udkast til bedømmelse.

Pius X var død i august 1914, og det blev hans efterfølger Benedict XV (1914-22), der den 18. november samme år approberede det nye uniformsreglement. Således kunne Schweizergarden seks måneder senere opmarchere iført de smukke renaissanceinspirerede blå, røde og gulstribede uniformer, som vi kender dem i dag. En ny fane blev også vedtaget efter udkast af den schweiziske statsarkivar, Robert Durrer, baseret på fanetyper fra det 18. århundrede¹¹ (se nuværende fane fig. 16), en fanemodel der endnu er i brug (*vide infra*). Officererne fik også nye rustninger, men den moderne, sorte antichambreuniform kunne Repond dog ikke få tilladelse til at ændre¹². Denne uniform, der forblev i brug op til 1976, bestod af en hjelm med hvide fjer eller en guldbroderet trekantet hat med gul-hvid kokarde, sort uniformsjakke og benklæder, rød krave med guldlidser, store metalepauletter samt gult og hvidt skærf. (fig. 4). For mandskabet tilføjes i 1916 til eksercits og nattevagt en enkel blå uniform (noget lig den nuværende) og en stor, løsthængende kappe (*giornea*), fig. 5, baseret på et kalkmaleri af Bernardino Pinturicchio (1454-1513).

Repond indførte også en højtidelig ceremoni, hvor Schweizergardens ny mandsskab aflægger troskabsed ved en parade på årsdagen for *Sacco di Roma*, den 6. maj 1527. Denne edsaflæggelse finder stadig sted og vil blive beskrevet nedenfor i forbindelse med beskrivelsen af Gardens nuværende forhold.

Den normerede styrke bestod af: en kommandant (oberstrang), en premier-

Figur 4. Kommandant Sury d'Aspremont i sort antichambre uniform. Maleri af Alois Hirschbühl. Denne uniform blev afskaffet 1976.

løjtnant (oberstløjtnant), en sekondløjtnant (major), en kapellan og en sekondløjtnant (kaptajner), to sekondløjtnanter og en fænrík (kaptajnløjtnanter), en oversergent (premierløjtnant), 4 sergenter (sekondløjtnanter), 2 dørvogtere (*portinario*) og 7 korporaler (oversergenter), 110 hellebardister og to trommeslagere (med rang af sergenter).

Første Verdenskrig

Verdenskrigen kastede en mørk skygge over Vatikanet. Ikke blot var pavens fredsbestræbelser mislykkedes, men med Italiens krigserklæring i 1915 nåede krigen også til pave stolen. Gardn blev sat i højeste beredskab, men måtte samtidig se en del af mandskabet forlade Rom, idet de blev indkaldt til den schweiziske hær. Det lykkedes dog at finde en løsning med re-

geringen, så yderligere formindskelse af korpset kunne undgås, men forholdene var vanskelige, og mandskabet led under dyrtid og levnedsmiddelmangel.

Versaillesfredstraktaten i 1919 normaliserede tilstandene og bragte en stærk fredstrang med sig. Selv om Jules Repond havde ydet en betydelig indsats for Gardn, havde hans håndfaste disciplin og skarpe kommandotone vakt en del kritik i ledende kredse, og i juni 1921 søgte han derfor sin afsked¹³. Han efterlod til sin efterfølger et interessant notat om kommandantens retigheder og pligter, som giver et interessant indblik i Gardens forhold på den tid¹⁴.

Nye tider under Alois Hirschbühl

Til almindelig tilfredshed udnævnte Benedikt XV Alois Hirschbühl fra Graubünden til ny kommandant (1921-35). Denne var i 1902 som menig hellebardist indtrådt i Gardn¹⁵, havde derpå studeret kunst i München og senere forrettet tjeneste som oberstløjtnant i Schweiz. I 1910 indtrådte han atter i Gardn og avancerede under Repond til næstkommanderende. Med sin menneskeforståelse og diplomatiske sans var han vellidt blandt mandskabet såvel

Figur 5. Hellebardist i kappe (*giornea*).

Figur 6. Kommandant Elmar Th. Mäder i fuld galla 2006.

som i vatikankredse. Hirschbühl afskaffede den strenge prøjsiske disciplin og eksercits, uden dog at svække korpsets effektivitet og moral. Efterkrigstiden medførte for Garden en stærkt øget arbejdsbyrde med mange audienser, besøgende pilgrimsrejser og kirkelige begivenheder. Lønnen var på den tid så lav, at mange hellebardister knap kunne betale hjemrejsen. Også indkvarteringsforholdene var utidsvarende, og først i 1933 blev den gamle kaserne moderniseret.

Allerede i januar 1922 døde Benedikt XV, og til hans efterfølger valgte konklavet Pius XI (1922-39), som fik et nært personligt forhold til Gardens mandskab. Fra sit tidligere virke, som professor ved universitetet i Freiburg, havde han stor interesse og kendskab til schweiziske forhold. Han havde desuden været en ivrig bjergbestiger¹⁶ og kunne lejlighedsvis udspørge en vagthavende gardist om hans hjemegn og dens bjerge¹⁷.

I 1927 fejredes 400 års jubilæet for Schweizergardens kamp og opofrelse under *Sacco di Roma*. Paven deltog personligt i festlighederne, gardisterne modtog *Benemerenti*-medaljen, og et monument¹⁸ af Edouard Zimmermann rejstes til minde om de faldne i 1527.

Siden pavestatsens opløsning i 1870 havde der hersket et spændt forhold mellem pavestolen og den italienske regering. Efter lange og vanskelige forhandlinger sluttedes en traktat i Lateran den 11. februar 1929, hvormed Vatikanets suverænitet anerkendtes som *Stato della Città del Vaticano*¹⁹. For Garden betød det, at alle aktive medlemmer fik dobbelt statsborgerskab som schweizere og vaticanborgere. Der oprettedes flere officielle "grænseovergange", hvor der opstilledes geværbevæbnede vagter. Til gengæld ophævedes funktionen som dørvogtere (*portinario*); denne post havde været beregnet for ældre underofficerer, som ikke længere kunne gøre fuld tjeneste (en art veteraner).

Det blev en storslået begivenhed, da paven for første gang siden 1870 viste sig på Peterspladsen, hvor han blev hyldet af over 100.000 mennesker. Efter paladset *Castel Gandolfo* var blevet erklæret en del af den selvstændige pavestat, benyttede paven det atter som sommerresidens, hvortil Garden stillede et vagthold.

Georg von Sury d'Aspremont og Heinrich Pfyffer von Altshofen

Hirschbühl trådte i 1935 tilbage og efterfulgtes af en anden gardeofficer, Georg von Sury d'Aspremont fra Solothurn (1935-42). Fig. 4 viser ham i antichambre uniform. Indtrådt i Garden i 1912 var han over årene avanceret til oberstløjtnant. Disciplinen blev strammet noget; især forlangte han, at mandskabet mødte i rene og velsiddende uniformer, viste god militær anstand og respekt for de kirkelige instanser.

Det var en periode med tiltagende international spænding. I 1935 angreb italienske tropper Etiopien trods internationale protester i Folkeforbundet. Året efter sluttede Hitler og Mussolini forbund (Rom-Berlin Axis), og i 1939 brød Verdenskrigen ud.

Anden Verdenskrig

Der var stor sorg i Garden, da den veldidte pave Pius XI døde i februar 1939, og den tunge byrde, at styre den katolske kirke gennem de vanskelige krigs- og efterkrigsår, faldt på hans efterfølger Pius XII (1939-58). Lige som sin forgænger var hans fredsmæglingsforsøg forgæves, og i juni 1940 trådte Italien ind i krigen på tysk side. Hermed blev Vatikanet (ligesom Schweiz) en neutral enklave i et krigshærgt Europa. Gardens bevæbning var mangelfuld; den havde endnu de i 1911 indkøbte *Mauser*-geværer, og der gik en rum tid før ny ud-

rustning af omveje kunne fremskaffes fra Schweiz²⁰.

De historiske begivenheder er velkendte; efter den italienske hærs nederlag faldt Mussolini som regeringschef i juli 1943; den 29. september kapitulerede Italien og erklærede Tyskland krig den 13. oktober. Landet blev besat af Tyske og Allierede tropper, italienske pro-allierede og neo-fascister kæmpede mod hinanden, så Italien ved krigsafslutningen var et politisk og økonomisk kaos.

Krigsårene kan for Schweizergarden inddeles i tre epoker: En relativ rolig periode fra krigsudbruddet indtil 1943; krisetiden under Roms besættelse af tyske tropper fra september 1943 til juni 1944; og slutfasen med de allieredes indmarch i Rom den 4. juni 1944 til krigsophøret i 1945.

Georg von Sury søgte i marts 1942 sin afsked. På den tid gjorde mange i Garden sig dystre tanker om et muligt tysk-italiensk overfald på Schweiz²¹. Kommandantens beslutning om at træde tilbage vakte en vis forbavelse og skuffelse. Hans efterfølger blev oberstløjtnant Heinrich Pfyffer von Altshofen (1942-1957), en højt anset officer i slægt med en række af korpsets tidligere kommandanter.

Det var en svær tid for Schweizergarden, selv om den ikke direkte blev indblandet i krigshandlinger. Rekruttering var vanskelig²², og der var mange poster at besætte med det fåtallige mandskab, der derudover skulle være i konstant højt beredskab. Dertil kom knappe madrationer²³, ophævelse af hjemmeorlov og bekymring for familie og venner i Schweiz. Vatikanets territorium blev tydeligt afmærket og grænseovergangene stærkt kontrollerede

Figur 7. Vagtpost ved Portone di Bronzo (bronedøren). I baggrunden sergent og gardens fane.

Pavens Schweizergarde i Rom, 1506-2006, 3. del.

af bevæbnede gardister. Mange flygtninge blev givet asyl²⁴, medens desertører og soldater fra de italienske og tyske hære blev holdt på respektfuld afstand. Det lykkedes efterhånden at fremskaffe gode automatiske våben, men en væbnet konflikt ønskede paven at undgå; den 10. september 1943 blev det således forbudt Garden at skyde på eventuelle angribere (ordren nævner dog intet om brug af hellebard og sabell!). Foruden at have rent militære opgaver, så tjente Gardens officerer tillige som diplomatiske kurerer til Schweiz, og forestod i det hele taget en hektisk diplomatisk aktivitet - både på officielt og uofficielt plan²⁵.

Trods Vatikanstatens neutralitet frygtedes et voldeligt tysk overgreb, eller at Vatikanet skulle blive indblandet i kamphandlinger i Rom. Ganske vist faldt der den 5. november 1943 en amerikansk bombe ved guvernørpaladset, men ellers undslap man fra følgerne af bombeangrebene. I februar 1944 opstod en akut fare for pavens bortførelse til Tyskland, og fra den dag bevogtedes han af Schweizergardister med skarp-ladte maskinpistoler. Endelig i natten mellem den 2. og 3. juni 1944 blev de tyske tropper trukket ud af Rom, og umiddelbart derefter indmarcherede det 8. US-armékorps, hilst af indbyggerne som befriere. For Vatikanet var faren overstået, selv om verdensfreden først fulgte året efter.

Efterkrigstiden

Efterhånden vendte Vatikanet tilbage til førkrigsforholdene, med pavens offentlige fremtrædender, de festlige kirkelige højtideligheder, pilgrimstog og store audien-ser, hvor bl.a. Winston S. Churchill og Dwight D. Eisenhower blev modtaget af Pius XII. Samtidig skete en fornyelse af Gardens mandskab; omkring en trediedel forlod korpset efter i så mange år at have været skilt fra deres familier og hjem. Selv om den nominelle styrke fortsat var på 133, så reduceredes den gradvis som følge af besparelser og vanskeligheder ved rekruttering, således at den i 1950 kun talte 105 mand og i 1955 blot 73.

Robert Nünlist

Efter et pludseligt hjerteanfald døde i marts 1956 Heinrich Pfyffer von Altishofen. Mange havde ventet at oberstløjtnant Ulrich Ruppen skulle blive hans efterfølger, men Vatikanets valg faldt på oberst Robert Nünlist (1957-72), kommandant for infanteriskolen i Luzern. Hermed kom Garden atter under streng militær ledelse, som på mange måder kunne minde om oberst Reponds tid. En række reformer blev indført,

Figur 8. Gardens orkester. I midten en officer og en underofficer.

disciplinen strammet, og det nye mand-skab hvervet på en to-års kontrakt, idet kommandanten forbeholdt sig retten til at hjemsende uegnede gardister tidligere.

Pius XII døde i 1958, og som ny pave valgtes Johannes XXIII (1958-63). Denne pave brød med tidligere tiders strenge protokol ved sin ligefremhed og sit gode humør²⁶. Han viste personlig interesse for gardisternes forhold og talte ofte med dem. Han forstod deres forhold, idet han selv havde tjent som underofficer under den Første Verdenskrig. I Garden kaldte man ham for "den gode pave".

Desværre var forholdene i Garden anspændte. I 1958 splittedes Foreningen af Ex-Schweizergardister i to grupper, for og imod oberst Nünlist, og året efter forsøgte en tidligere gardist endog at skyde kommandanten²⁷. Efterhånden faldt tingene dog mere til ro, og i 1961 indledtes en energisk hvervekampagne for at tiltrække nye rekrutter til korpset.

Opløsning af Nobelgarden, Palatiner garden og Gendarmeriet

Ved en forenkling af de pompøse kirkelige ceremonier og indskrænkning af hofstater, opstod et krav om også at nedskære de pavelige gardekorps. Johannes XXIII var død i juni 1963, og det blev under hans efterfølger Paul VI (1962-78), at "afrustning"

gen" blev gennemført. En opløsning af Schweizergarden var på tale, men paven var den venligt stemt og skal have sagt: "*Ma almeno Mi lasciate i Svizzera*" (lad mig i det mindste have mine schweizere). I September ophævedes både Nobelgarden²⁸ (oprettet 1801, på 55 mand) og Palatiner garden (fra 1850, på 300 mand). Den 20. januar året efter opløstes også Gendarmeriet, *Pontifica Gendarmeria*²⁹ (på 245 mand). Dette erstattedes af en central vagtjeneste, omdøbt i 1991 til *Corpo di Vigilanza*, og i 2002 fik det navnet *Corpo della Gendarmeria*. Selv om Schweizergardens nominelle styrke var 75 mand, sank det faktiske antal i 1966 til 66, 1968 til 57 og 1971 til kun 47 mand, ikke blot af besparelseshensyn, men også på grund af vanskeligheden med at rekruttere tilstrækkeligt nyt mandskab³⁰. I juni foretog Paul VI en officiel rejse til Schweiz; det var første gang en pave besøgte landet, fra hvilket hans garde blev rekrutteret, til stor begejstring blandt de mange som tidligere havde tjent i korpset.

Krisetider: Franz Pfyffer og Roland Buchs

I november 1972 måtte Robert Nünlist gå af på grund af sygdom, og som ny kommandant valgtes oberst Franz Pfyffer von Altishofen (1972-82) fra Luzern. For de fåtallige gardister var det en vanskelig opgave at skulle besætte vagtposterne, udføre de lange ceremonielle tjenester og samtidigt stå til rådighed for opgaver forbundet med beskyttelsen af pavens person. Det kom så vidt, at man måtte rekruttere midlertidigt mandskab blandt studerende i den travle sommerperiode. I 1976 blev korpsets styrke hævet til 90 mand, en nødvendig sikkerhedsforanstaltning i skyggen af den politiske krise i Italien med mange attentater og politiske mord.

Paul VI afgik ved døden i august 1978 og efterfulgtes af Johannes Paul I, som imidlertid døde allerede måneden derpå³¹.

Figur 9. Faneeden aflægges den 6. maj.

Konklaven valgte så i oktober den polske kardinal Karol Wojtyła³² som ny pave under navnet Johannes Paul II. En stor række reformer blev gennemført, og ikke mindst forstod paven at komme befolkningen nær. Hermed øgedes Gardens aktivitet betydeligt, ikke mindst med pavens mange audienser og modtagelser af pilgrimstog, offentlige optrædender og hyppige rejser. I 1979 blev Gardens styrke bragt op på 100 mand, og i de følgende år gennemførtes en nødvendig forbedring af løn og pensionsforhold.

Som bekendt forsøgte en tyrkisk fanatiker den 13. maj 1982 at myrde Johannes Paul II på Peterspladsen³³. Fra den tid skærpedes sikkerhedsforanstaltningerne betydeligt. Udvalgte gardister fik særlig træning i forsvar mod mulige attentatmænd, og de fulgte civilklædte paven overalt, hvor han viste sig offentligt.

Franz Pfyffer von Altishofen søgte afsked i november 1982. Som ny kommandant udnævntes major Roland Buchs (1982-97), der siden 1976 havde været officer i Garden. For at kunne klare sikkerheds-

problemerne i forbindelse med pavens meget aktive livsstil gennemgik Schweizergarden en væsentlig modernisering med hensyn til rekruttering, uddannelse, bevæbning, mobilitet og organisation uden derved at svække deres traditionelle rolle som pavestolens æresvagt.

Drabet på kommandant Alois Estermann

I november 1997 trådte Roland Buchs tilbage som kommandant og efterfulgtes i maj 1998 af Alois Estermann fra Luzern, officer i Garden siden 1980. Med dennes udnævnelse er der forbundet en tragedie, som kort skal omtales. Der havde gennem flere år hersket uvenskab mellem Estermann og gardisten Cédric Tornay. Denne var indtrådt i Garden i 1994 og var blevet forfremmet til underkorporal. Det var praksis, at gardister med tre års tjeneste kunne indstilles til æresmedaljen "*Bene merenti*", og til denne udmærkelse havde han sat hele sin lid og stolthed. Estermann havde imidlertid som fungerende chef ikke villet anbefale ham til medaljen. Denne skuffelse efterfulgtes umiddelbart af bekendtgørelsen af 4. maj 1998, at Estermann var blevet forfremmet til kommandant. Cédric Tornays verden brød sammen, og han tabte helt besindelsen. I sit had til den nye kommandant gik han samme aften hen til dennes kvarter, skød ham og hans hustru, hvorpå han tog sit eget liv. En dyb menneskelig tragedie, som angiveligt nok kunne have været forebygget ved en mere lydhør ledelse³⁴.

Den nyeste tid: Pius Segmüller og ElmarTheodor Mäder

I betragtning af de særlige forhold blev oberst Buchs kaldt tilbage indtil en ny kommandant kunne udnævnes. Det blev en erfaren officer, Pius Segmüller (1989-2002), oberst ved den schweiziske generalstab, som overtog kommandoen. Under ham "blæste en ny vind i Garden" som man sagde. Der indførtes en hel del væsentlige forbedringer, og der blev især lagt vægt på bedre ledelse, uddannelse og rekruttering. Hans målsætning for Garden var, at den skulle være "*fuldt ud effektiv som vagt- og sikringsstyrke, men samtidig bevare sin traditionelle smukke og repræsentative fremtræden*". Som følge af en reorganisation den 1. august 1998 blev Gardens styrke fastsat til 110 mand.

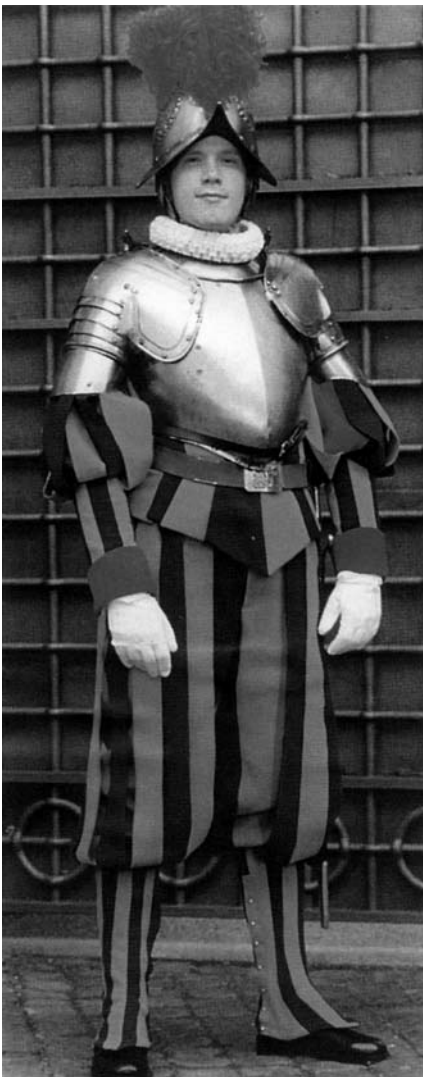
Pius Segmüller trak sig tilbage allerede i oktober 2002 og efterfulgtes i november samme år af Gardens nuværende chef, oberst Elmar Theodor Mäder fra Thurgau (fig. 6).

Den 2. april 2005 døde den folkekære pave Johannes Paul II. Garden stod atter i forgrunden ved de mange protokollære begivenheder, som altid følger ved en kir-

kefyrstes begravelse, konklavet og en ny paves tronbestigelse. Valget faldt på den tyske kardinal Josef Ratzinger som tog navnet Benedict XVI, og er nummer 265 i paverækken. Det blev således under ham, at Schweizergarden i 2006 højtideligt kunne fejre sit 500 års jubilæum. Dette skete med festligheder i forskellige schweiziske kantonen, en særudstilling i Château de Penthes, og en march af 150 tidligere gardere fra Bellinzona til Rom (720 km) som minde om Kasper von Silelen, der i 1506 førte de første tropper til paven, m.m. I Rom var højdepunktet den store parade og aflæggelse af faneeden (*Fahneeid*) den 6. marts 2006 (mindedagen for *Sacco di Roma*).

Gardens organisation i dag

Schweizergarden udgør et kompagni med en nominel styrke på 110 mand, siden 1858 organiseret som et regiment. I spidsen står kommandanten (*Capitano Comandante*) med rang af oberst. En premierløjtnant (*tenente*) er næstkommanderende (*vice-commandante*) og en ikke-uniformeret

Figur 10. Hellebardist i fuld galla.

Figur 11. Gardist i eksercitsuniform

Pavens Schweizergarde i Rom, 1506-2006, 3. del.

Figur 12. Gardister ved skydeøvelse

gardekapellan (*cappellano*), begge oberstløjtnanter. Tre sekondløjtnanter (*sotto-tenente*), hvoraf en med rang af major og to med kaptajnsrang; en stabssergent som adjutant (*sergente maggiore con funzioni di aiutante*) med rang af premierløjtnanter. 5 sergenter (*sergenti*) med rang af sekondløjtnanter, 10 korporaler (*caporali*) som officianter, 10 underkorporaler (*sotto caporali*) som oversergenter, 2 trommeslagere (*tamburi*) og 75 hellebardister (*alabardieri*) med rang af sergenter.

Garden er formeret i tre delinger eller sektioner med en officer, en sergent, 3-4 korporaler, 3-4 underkorporaler og 26 hellebardister. Staben består af kommandanten, næstkommanderende, kappelanen og stabssergenten.

En delings tjenestedag (*Geschwader-tag*) begynder med at samle vagtholdet (*Zuwacht*) og dernæst udsættes vagtposter ved de fem porte, hvortil kommer inspektionsrunder, paradetjeneste og beskyttelsesopgaver. Der stilles 10 mand ved *Portene dr Bronze* (Broncedøren) som er hovedposten (fig. 7), 6 ved Carlo Magno, 4 ved St. Anna, 4 ved Zecca og 10 ved Sala Clementina (ved audienssalen)³⁵. Afløsning sker hver 2 eller 3 time. En officer gør daglig tjeneste i audienssalen. Portene lukkes klokken ti aften og vagten trækkes tilbage, med undtagelse af dem som har nattevagten, der afløses ved midnat og klokken fire morgen. Tjenesten foregår med to dages vagt og en dags frivagt, hvorunder dog gardister kan udkommanderes om nødvendigt, f.eks. til æresvagt.

Foruden to trommeslagere har Garden sit eget harmoniorkester (oprettet 1880 af de Courten) på en snes mand (se fig. 8). Det spiller ved forskellige festlige lejligheder, men går naturligvis ikke på turné, da dets medlemmer kommer fra Gardens

egne rækker og har deres almindelige tjenesteplichter.

Det angives, at knap en tiendedel af gardistens tjeneste er med hellebard; størstedelen af tiden er de bevæbnet med moderne skydevåben³⁶. Det mandskab, der er udvalgt til direkte at beskytte pavens person, har modtaget specialtræning og er ikke uniformerede i deres tjeneste. Det rutinemæssige eksercitsprogram omfatter øvelser med hellebard og gevær, fægtning med bajonet og sabel, skydning, gymnastik og undervisning i teori.

Rekruttering og uddannelse

Rekrutteringen sker blandt unge ugifte schweizere, der skal være troende katolikker og i alderen mellem 18 og 30 år, mindst 1,74 m høje, have aftjent deres værnepligt og gennemgået en faglig eller akademisk uddannelse. Ved hvervningen forpligter rekrutterne sig til at tjene mindst to år, men det første år er en prøvetid, og soldaten kan hjemsendes, hvis han findes uegnet til

tjenesten. Da uddannelsen strækker sig over halvandet år, søger Garden af praktiske grunde at bevare mandskabet mindst 3-4 år. En del forbliver i korpset og fremmes alt efter forholdene, således at henvend halvdelen af officererne kommer fra Garden selv, medens den anden halvdel er tidligere officerer i den schweiziske hær. Det skal bemærkes, at tjenestegraderne i den schweiziske hær ikke anerkendes i Schweizergarden og *vice versa*.

Grundskolen varer tre uger. I den tid indøves rekrutterne i Gardens særlige marchtrin og eksercits, at håndtere hellebard og at gøre sig bekendt med vagttrinen og lokaliteter samt at kunne genkende de mest betydningsfulde personer i Vatikanet. Kommandoerne er på tysk og våbenøvelserne sker i positionerne: *Runt*, *Stellig*, *Schultern* og *Kniefall* (i kirken³⁷), ikke let med den lange hellebard, men flot når gardisterne har fået rutinen og sikkerheden. Rekrutterne lærer også omgang med moderne skydevåben, teori om tjenesten, og

Figur 13. Underofficer i fuld galla

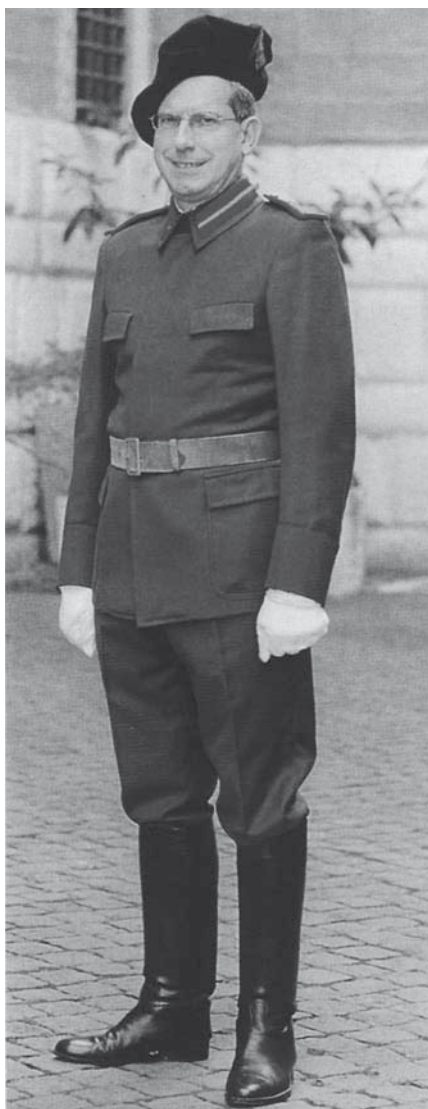

Figur 14. Officer i galla

hvorledes de skal forholde sig uden- og indenfor det Apostolske Palads, kendskab til reglementet, samt religions- og italiensk-undervisning. Efter fuldent rekruitskole kan soldaten indsættes i den daglige tjeneste, men for at beherske den komplicerede protokol og udføre vanskelige sikkerhedsopgaver fortsættes undervisningen yderligere halvandet år, først da betragtes gardisten som færdiguddannet i alle forhold.

Edsaflæggelsen

Hvert år foregår den højtidelige aflæggelse af faneed for alle nyhvervede officerer og menige. Dette sker den 6. maj, årsdagen for *Sacco di Roma* i 1527. Garden møder i fuld galla (*gran galla*) og marcherer med fane og klingende spil til St. Damasoplad- sen (*Cortile San Damaso*) ved den pavelige residens, hvor kommandanten præsen- terer styrken for kardinalstatssekretæren (eller hans repræsentant) og dernæst føl- ger en kort tale til det nyrekrutterede mandskab. Derpå tager fanevagten (en of-

Figur 15. Officer i tjeneste- og eksercitsuniform

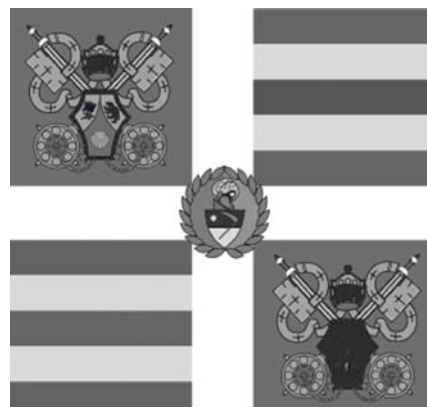
ficer, stabssergenten med fanen, og to hel- lebardister) opstilling foran korpset, og en for en kaldes gardisterne frem til edsaf- læggelse. Dette sker ved, at den fremkald- te med venstre hånd griber fanen ved stan- gen, løfter højre hånd og udtaler edsformularen på sit nationale sprog. Dette sker efter reglementets art. 15, som fore- skriver, at enhver, der indtræder i Garden, højtideligt skal sværge at ville tjene "tro- fast, loyalt og i god tro den regerende pave og dennes efterfølgere, og om nødvendigt ofre sit liv for deres forsvar". (Den fulde tekst findes gengivet bl.a. i P.M. Kriegs bog: *Die Schweizergarde in Rom*). Denne ceremoni er et højdepunkt i Gardens liv, og kan ikke undgå dybt at bevæge de, der overværer den (fig. 9).

Uniformering

Mandskabet: Den fulde gallauniform (*gran galla*) består af den bekendte blå, røde og gulstribede uniform med gama- cher, blank hjelm (morion) med rød fjer- busk, hvid pibekrave, halvrustning (bryst- harnisk), bælte med messingspænde med initialerne GSP (*Guardia Svizzera Pontifi- cia*), hvide handsker, dertil sabel og helle- bard (se figur 10). Denne uniform bæres kun ved særlig højtidelige begivenheder. Ved andre lejligheder og mere almindeligt undlades brystharnisk. Den almindelige galla og vagtuniform er som ovenstående, men uden halvrustning; sort hjelm med rød fjerbusk eller baskerhue, og enten pi- bekrave eller opretstående hvid krave (se fig. 7). Det er den almindeligt kendte uni- formering af vagtposterne ved Vatikanets porte. Tambourer, piper og musiker har i hjelmen en gul og sort fjerbusk, som ses fig. 8. Til eksercits, nattjeneste og kaserne- brug bæres en funktionsuniform beståen- de af en blå uniform med baskerhue, hvid påsat krave, knæbukser og blå strømper (fig. 11). Både til galla og vagtuniformen kan anlægges en sort, løsthængende kappe (*giorna*). Endelig skal omtales en øvelses- og arbejdsuniform i form af en blå-grå kedel- dragt, hvis eneste udsmyk- ning er et mærke øverst på højre arm med orde- ne *Guardia Svizzera Pontificia*; dertil bæres baskerhue (se fig. 12).

Underofficer:

Den fulde gallauniform be- står af blank hjelm med rød fjerbusk (stabsofficeren har dog en hvid fjerbusk), hvid pi- bekrave, halvrustning, sort trø- je med rødt forede og op- skårne ærmer, bælte med metalspænde med initialerne

Figur 16. Schweizergardens fane siden 2005

GSP, karmoisinrøde knæbukser og strøm- per; sabel og kommandostav. Til almindelig galla samme uniform uden rustning, og en- ten hjelm eller sort baskerhue og enten pi- bekrave eller opretstående hvid krave (fig. 13). Til nattjeneste og eksercits en blå uni- form som de meniges og med baskerhue, hvorpå gradstegnet ses.

Officerer:

Deres fulde gallauniform (*gran galla*) be- står af blank hjelm (*morion*) med karmoisin- rød fjerbusk, med undtagelse af komman- danten som har hvid fjerbusk. Halvrustning, dybrød trøje med hvidt forede og opskårne ærmer, hvid pibekrave, knæbukser, røde strømper og hvide handsker; ved siden en kårde (se fig. 6). Almindelig galla er som ovenstående, men uden halvrustningen (fig. 14). Feltuniform til tjeneste- og ekser- citsbrug: baskerhue, en blå uniform af moderne snit med skuldergradstegn og rød krave med en gul stribe, ride- bukser og sorte støvler (fig. 15).

Gardens fane

Garden har en regimentsfane, og den nuværende³⁸ (fig. 16) skal kort beskrives: Den er kvadratisk, ca 222 cm, fæstet på en 332 cm lang stang med et fanespyd (se fig. 17), der viser den hellige Nikolaus af Flüe (1417-87). Selve dugen er delt i fire kvadratiske felter (hvert ca. 95 cm) med et hvidt kors, hvis arme er ca. 32 cm i bredden, og i hvis midte (skærings- punkt) er påsat komman- danten Elmar Theodor Mä- der's eget våben på baggrund af hans kantons heraldiske farver (Thurgau: grønt-gult) med en grøn laurbærkrans om- kring; hvert kvadrat er ca. 95 cm.

Figur 17. Fanestav med afbildning af den hellige St. Nicolas de Flüe

Figur 18. Underofficer med Vatikanets gulhvide statsflag på Peterspladsen hvor paven giver velsignelsen "Urbi et Orbi".

I det øverste kvadrat nærmest stangen er den regerende paves (Benedict XVI) våben på rød bund; det andet øverste kvadrat har fem horisontale striber (bjælker), blå, gult, rødt, gult og blå; det nederste felt nærmest stangen har ligeledes fem horisontale striber: rødt, gult, blå, gult og rødt; og endelig det nederste, yderste felt indeholder Gardens grundlægger pave Julius II's våben på rød bund. Farverne henviser til de to store italienske adelsfamilier, della Rovera og Medici, hvorfra mange af tidligere tiders paver kom. De heraldiske farver blå og gul for della Rovere, rød og gul for Medicifamilien og samtidig Gardens gamle våbenfarver. Ved en ny pave eller kommandant ændres våben, og fanen udskiftes. Medens man tidligere blot udskiftede våbenfeltet i fanen, anlægges siden 1982 en ny fane hver gang. Ved en ny paves tronbestigelse bærer Vatikanet omkostningerne, men ved kommandantskift betaler kommandanten selv den nye fane, men bliver så også ejer af fanen, når han forlader Garden.

Ved visse lejligheder fører Garden ikke sin egen fane, men pavens gul-hvide statsflag (se fig. 18). Dette har sin baggrund i følgende: Nobelgarden og Palatinerkarden havde tidligere (op til 1970) ført denne fane ved de store offentlige optog, men efter disse enheders nedlæggelse opstod problemet, at de på Peterspladsen opstillede italienske militærdetachementer angiveligt var uvillige til at hilse et fremmed regiments fane. Derfor ser man nu Garden bære Vatikanets flag ved påske- og julehøjtidelighederne, hvor paven velsigner den forsamlede folkemængde på Peterspladsen.

SELEKTIV BIBLIOGRAFI

- Castells, G.: *La Garde Fidèle du Saint-Père*. (1935)
- Durrer, R.: *Die Schweizergarde in Rom und die Schweizer in päpstlichen Diensten*. (1927)
- Gahlinger, A.: *Die neue Garde*. (1954)
- Grichting, P., Ruppert & Carlen: *Die Schweizergarde in Rom*. (1975)
- Helbling, H.: *Politik der Päpste*. (1981)
- Krieg, P.M.: *Die Päpstliche Schweizergarde in Rom*. (1960)
- Krieg, P.M. & Stampfli: *Die Päpstliche Schweizergarde in Rom*. (Neu-Ausgabe 2006)
- Matt, L. von & Krieg: *Die Päpstliche Schweizergarde*. (1948)
- May, M. de Romainmotier: *Histoire militaire de la Suisse et celle des Suisses dans les différents Services de l'Europe*. (1788)
- Nersinger, U.: *Soldaten des Papsts*. (1998)
- Repond, J.: *Le Costume de la Garde Pontificale et la Renaissance Italienne*. (1917)
- Sapin, S.: *Garde Suisse au Vatican*. (2004)
- Schaller, H.: *Histoire de la Garde Suisse à Rome*. (1897)
- Serrano, A.: *Die Schweizergarde der Päpste*. (1992)
- Stampfli, R.: *Die Päpstliche Schweizergarde, 1870-1970*. (2004), *Les Suisses du Pape; 500 ans au Vatican*. (2006)
- Walpen, R.: *Die Päpstliche Schweizergarde; Acrüter et fideliter*. (2005)
- Zeitschrift für Heereskunde, artikel af V. Oertle i nr. 419, 2006.
- Desuden særudstilling fra juni til december 2006 i *Musée des Suisse dans le Monde*, Château de Penthes.

NOTER

1. Indtil 10. oktober 1870.
2. Blandt disse var den bekendte Solothurnmaler Frank Buchser, der fra 1848-49 gjorde tjeneste i Garden; den senere kommandant Alois Hirschbühl (1921-35), som i sin ungdom, for at kunne studere kunst i Rom, lod sig indrullere i 1902 som menig hellebardist, og Robert Schiess (1923-47). Blandt nutidige kunstnere skal nævnes Rudolf Mirer (1962-64), internationalt kendt for at have tegnet flere FN-frimærker og Gardens 500 års jubilæumslogo, samt grafikerne Peter Tomasetti (1955-67).
3. Denne "affære" skyldes en tåbelig historie, hvis baggrund var følgende. Garden ved *Portone di Bronzo*, der havde en dag fået ordre på kun at give adgang til en person, som ville henvende sig under navnet "Giorgi". Nogle unge romere, der havde hørt dette, besluttede som spøg at melde sig til vagten som "Giorgi", hvorefter de en for en blev lukket ind i pavepaladset. Denne episode slap ud og vakte almindelig moro over schweizernes naivitet. Da kardinal Simeoni derfor ved synet af nogle gardister ytrede de spottende ord "*Der er disse Giorgi*", brød mandskabets vrede ud i fuld lue.
4. Da lønnen var utilstrækkelig, forventedes det, at officererne ikke blot var velkvalificerede og kom fra gode familier, men også var formuende. Herom skriver kommandant Repond så sent som i 1921: "*Det må forlanges, at han har de fornødne finansielle midler til at stifte en familie og leve standsmæssigt*".
5. Ikke desto mindre levede de Courten indtil 1939 og døde i den høje alder af 104 år.
6. *Die Schweizergarde in Rom und die Schweizer in päpstlichen Diensten*.
7. Ludwig Meyers to sønner havde tjent som officerer i Garden, men til faderens sorg forlod begge tjenesten, som de ikke synes at have været egnede for.
8. Oberst Repond skriver bl.a. "*Rekrutteringen er en kamp uden hvil mod uønskede personer, som søger at indtræde i Garden, ofte med indflydelsesrig understøttelse*". ... "*Det er ved eksercits og i tjenesten, at man kan udpege de dårlige elementer ved deres skodesløshed og andre tegn*". (*Les Suisses du Pape: 500 ans au Vatican*. 2006).
9. Ved sin Encyklika af 1907, og igen 1910, havde han fordømt den modernistiske livsopfattelse.
10. Man får et godt indtryk af hans dybtgående studier i hans bog "*Le Costume de la Garde Suisse Pontificale et la Renaissance Italienne*" fra 1917.
11. M. May de Romainmotier har i sit bekendte

værk *Histoire militaire de la Suisse et celle des Suisses dans les différents Services de l'Europe* (1788) givet følgende beskrivelse: "*Fanen er i den regerende paves heraldiske farver, delt i fire felter af et hvidt kors, med St. Peters nøgler overkors*".

12. Repond mente, at uniformen til forveksling lignede en flådeofficers.
13. Han fortsatte sine historiske studier og besøgte ofte Rom, hvor han døde i 1933. Hans søn sluttede sig senere til Francos hær og faldt i 1937 under den Spanske Borgerkrig.
14. Se: *Les Suisses du Pape: 500 ans au Vatican* (2006).
15. Han var den første kommandant i Gardens historie, der også havde tjent som menig hellebardist.
16. Som begejstret alpenist havde han i 1889 bestegt Matterhorn.
17. Ved en dagsbefaling mindede kommandanten garderne om ikke at indlade sig i egentlige samtaler med paven, hvilket betragtedes som upassende og i strid med god disciplin.
18. For de faldne i den franske Hundredemands Schweizergarde, som dræbtes ved stormen på Tuilerierne under den Franske Revolution, var der allerede i 1821 blevet rejst det bekendte mindesmærke *Luzerner Löwen* udført af Bertel Thorvaldsen.
19. Traktaten indeholdt en finansiel kompensation for beslaglagt kirkelig ejendom. Den katolske tro stadfæstedes som Italiens statsreligion (ophævet ved en traktatændring i 1984).
20. I 1944 fik Garden MKPS-Maschinenkarabiner og dertil rigelig ammunition.
21. Mussolini mente, at Schweiz, ligesom Belgien og Tjekkosllovakiet, var "unaturlige" stater, som skulle slettes fra landkortet!
22. I 1944 var der overhøvet ingen tilgang til Garden.
23. Daglig kost var stokfisk og linser, hertil 150 g brød.
24. Omkring 10.000 mennesker fik tilflugt i Castello Gandolfo.
25. Man har senere bebrejdet Pius XII, at han ikke havde taget aktiv afstand fra nazisme og fascisme, men denne polemik ligger udenfor rammerne af Schweizergardens historie.
26. Han omtaltes som den "leende pave".
27. Oberst Robert Nünlist blev kun let såret; den skyldige ex-gardist der led af epilepsi blev interneret i Schweiz som psykisk syg, men sagen vakte betydelig opsigt.
28. For Nobelgardens historie og uniformering, se artikel af Ulrich Nersinger i Zeitschrift für Heereskunde, nr. 425, september 2007 (side 141-146). Som kompensation udnævntes alle fra Nobelgarden til hofembedet som *Gentilvomini di Sua Santità*.
29. Dette korps var oprindeligt oprettet som *Carabinieri Pontifici* i 1816. Nedlæggelsen af Gendarmeriet må nok søges i en intern konflikt, især lønkrav, som havde ført til en kort proteststrejke og truslen om en offentlig protestmarch.
30. Den svigtende tilgang skyldtes ikke mindst de lave lønninger og den strenge disciplin, som ikke længere tiltrak unge schweiziske katolikker.
31. Selv om der gik de vilde og totalt ubekræftede rygter, at paven var blevet myrdet!
32. Det var første gang siden 1522, at en ikke-italiener valgte som pave.
33. Foruden sikkerhedsfolkene var paven ledsaget af officerer fra Schweizergarden i civil deriblandt kaptajn Alois Estermann, Gardens senere kommandant.
34. Den officielle rapport udkom i Vatikanets *Bollettino* nr. 55, 1999. En god skildring af begivenheden og dens baggrund i *Garde suisse au Vatican* af S. Sapin (2004), hvori forfatteren betragtede drabet som forudsigeligt!
35. Disse angivelser kan med tiden variere, men se kaptajn A.J. Gahlinger: *Die neue Garde*, 1954.
36. For eksempel pistol Beretta P220 og Fusil d'As-seau 90.
37. Som vist på billeder i 2. del af denne artikel i CHAKOTEN nr.2, 2007, side 15.
38. For videre oplysninger om Gardens tidligere faner, se bl.a. Krieg, P.M. & Stampfli: *Die Päpstliche Schweizergarde in Rom*; Walpen, R.: *Die Päpstliche Schweizergarde; Acrüter et fideliter* og V. Oertle i Zeitschrift für Heereskunde, nr. 419, 2006. Der er i dag i Gardens beholdning tre faner af pre 1914-modellen og fire af den senere model. Et detaljeret historisk studie mangler desværre.

Diorama visende oprydning i Lille Købmagergade efter Københavns bombardement. Udført af Svend Nielsen efter inspiration fra samtidige malerier.

Udstillingsweekend

Christian Raun, Hans Chr. Wolter og John Winter Hansen fortæller om udstillingen på Frederiksberg Slot 1. og 2. september

Så skete det endelig! Efter mere end et halvt års forberedelser kunne vi den 1. september på slaget 12.00 åbne udstillingen "Glimt af Krigen på Sjælland 1807" i den flotte forhal – Mindehallen" på Frederiksberg Slot, til markering af 200 året for Københavns bombardement, Træskoslaget ved Køge og Flådens ran.

Først var det meningen, at vi skulle udstille i Kastellet, samtidig med at re-enactere i gamle uniformer fra Danmark, Norge, England, Tyskland og Holland skulle ligge i lejr dér. Det viste sig dog, at det ikke kunne lade sig gøre, og de engelske/skotske re-enactere blev – historisk korrekt - anbragt i Søndermarken, mens de danske og norske fik lejrplads i Kongens Have.

Da Kastellet desuden ikke kunne være baggrund for det store slag den 2. september, som så blev henlagt til Rosenborg Eksercerplads, besluttede vi at forlægge udstillingen til Frederiksberg Slot. En kontakt til stabschef Karsten Bundgaard på Hærens Officersskole gav øjeblikkelig og positiv respons: "Ja, kom bare med jeres udstilling – hvad har I brug for?"

Der blev holdt møder i Chakoten, og mange ville gerne være med til at udstille figurer og dioramaer. John Winter Hansen stod for organisering af udstillingen og hentede figurer fra nær og fjern, og sammen med Christian Raun blev alt fotograferet og sat op i et katalog sammen med udvalgte artikler om Københavns Bombardement. Hans Christian Wolter og Torstein Snorrason skrev udførlige billedtek-

ster. Samtidig skabte redaktør Claus Mogensen sammen med vores nye layouter Birgit Due et særnummer af Chakoten hvor mange havde bidraget med fine artikler. Begge publikationer blev meget flotte, mener vi selv, og noget Selskabet kan være stolt af.

Efterhånden som figurer m.v. hobede sig op hos JWH, tog udstillingen form. Små papstykker, der hver repræsenterede en af de 40 udstillingsgenstande, blev rykket rundt i prøveopstilling hjemme på arbejdsbordet. Og til sidst passede puslespillet.

Vi havde lånt to store montrer hos Forsvarets Medie Center, der endda lavede ekstra hylder til montringerne bare for vores skyld. Deres hjælpsomhed lettede os meget, idet de både bragte og hentede montringerne.

Fredag eftermiddag slæbte JWH det hele ind på Slottet og begyndte opstillingen. Der blev flyttet lidt rundt på det forskellige, og til sidst stod der en flot udstilling.

CR havde lavet plakater og Leif Christensen stativer til dem, så vi kunne reklamere på Pile Allé, ved Zoo og i Søndermarken – og ikke mindst lige uden for slottet. Lørdag kl.12 slog vi så dørene op. Spændingen var stor! Hvor mange gæster ville vi få, og hvor mange kataloger ville blive solgt – vi skulle jo gerne hente udgifterne til trykningen ind igen.

Inde ved udstillingen havde vi salgsborde med flade og rundmassive figurer, katalog, blade og plancher. Da klokken

var kvarter i tolv, stod der rigtig mange mennesker ude på trappen, og da dørene blev åbnet, blev der hurtigt fyldt op i hallen. Vore skilte uden for slottet fangede opmærksomheden hos alle, der var på vej til Zoologisk have, og der var mange, der lige tog sig tid til en tur forbi vores udstilling.

Flere medlemmer var meget aktive med at sælge kataloger og lokke besøgende fra den engelske/skotske lejr i Søndermarken over på Slottet. Det viste sig, at de forskellige tiltag for at gøre opmærksom på os selv var endog meget nødvendige da Golden Days' annoncering af - og pressemeddelelse om - udstillingen og rundvisninger på slottet var både mangelfuld og direkte forkert. Disse minusser blev dog opvejet af smukt vejr på trods af en dårlig vejrudsigt og resulterede i, at vi havde ca.500 gæster om lørdagen og ca. 800 om søndagen. Så der var en meget stor aktivitet begge dage. Med en ihærdig indsats af de fremmødte medlemmer fik vi også et ganske pænt salg.

Kl. 13 om lørdagen fik vi besøg af Storbritanniens ambassadør, H.E. David Hamilton Frost og frue. Ambassadøren var meget interesseret og fik af Svend Nielsen en udførlig forklaring på, hvad det egentlig var, der skete, da den 14 årige Fritz Hammer mødte den engelske general Baird, som han havde brugt som skydeskive (nr. 32 i kataloget).

Det blev vores opgave at bringe ambassadøren videre til sine landsmænd – re-enacterne fra de britiske enheder og fra King's German Legion -, der havde lejr i Søndermarken. Han blev modtaget med fuld militær honnør inklusive de tre hurraråb for Georg III. I løbet af weekenden havde vi fornøjelsen at mange fra disse enheder gæstede udstillingen, og de var meget vidende folk. En oversergent fra 92nd Regiment of Foot, 1st Battalion bemærkede således diskret, at vi vist havde fået placeret en rød top på en fjer, der burde være helt hvid!

Efter de to gode dage på Frederiksberg Slot pakkede JWH hele udstillingen ned og flyttede den til Den Danske Bank i Holmens Kanal nr.2, hvor den stod efterårsferien over.

Ved Miniaturemilitær i Kastellet den 28. oktober kunne det meste af udstillingen ses igen for sidste gang.

Der er stadig et pænt oplag af kataloget, så hvis nogen har behov for ekstra eksemplarer – det kunne jo være en udmærket vært (inde)-gave eller mandelgave til Jul eller Nytår – er man velkommen til at ringe til Christian Raun 33 31 21 22. Ellers må vi nok belave os på at vente til 2107 med at fyre restoplaget af. En mindre portion kan måske afsættes i 2057.

CR, H.C.W, J.W.H

The German Volunteers of the 1st Schleswig War

An Overview of the Freikorps' Organisation, Uniforms, Flags and Armament in 1848

By Jan Schliürmann

Introduction

The German volunteers engaged in the 1st Schleswig War are well known to most of the Danish readers. But when it comes to details, the lack of other than German sources makes it difficult to draw a clear picture of the organisation and other military aspects of the Freikorps' existence. The following text is based on many sources – printed works as well as records from German archives. I have tried to sum up the available information, for which reason some of the readers may miss a fact or two.

The Freikorps did not only play a military role during the campaign of 1848. To the

conservative military of Prussia and even Schleswig-Holstein, the "Freischärler" also posed a political danger – a necessary evil but not a trustworthy ally. I have concentrated exclusively on the military aspect, but the reader should also bear in mind the political background of the Freikorps activity in 1848.

Unit organisation

The basic Freikorps unit was the company with 50 - 150 men commanded by a major or captain. Each company was divided into two platoons (Züge) of approx. 20-70 men depending on the overall strength of the corps. Groups of 10 - 12 men were known as "sections" (Sektionen), two riflemen were called a Rotte.

Between 28 March, and late June, new volunteers arrived in Altona almost every week. They came from Prussia, the Rhineland, Westphalia, Hesse, Brunswick and other parts of Germany. Many volunteers

came in small groups of 2-5, but some had already organised themselves into units of platoon or even company strength. These units were integrated into the 4th Freikorps under the command of the Bavarian major von der Tann, an adventurer who had served in Greece in the 1830s.

In principle, a Freikorps should have numbered the same staff personnel as the regular infantry battalions and companies, including the commander, the aide-de-camp (Adjutant) and the Fourier und Rechnungsführer (quartermaster and paymaster). Apart from this the company included a company's sergeant (Feldwebel), one platoon leader (Zugführer) for each platoon (30-50 men) and one corporal (Unteroffizier) for every ten men. Freikorps privates were called Schützen (riflemen), Musketiere or simply "volunteers", depending on their armament (rifle or musket). Some companies preferred to call themselves Jäger (e.g. the 3rd company, 4th Freikorps)

The Freikorps: an overview of the 1st to 3rd corps

When the Schleswig-Holstein army occupied the positions at Bov (28/29 March 1848), the volunteers numbered about 2,015 men:

Organisation of the Schleswig-Holstein Army, 3 April 1848

1st Brigade (Major General v. Krohn)

• 1st (14th) Infantry Battalion	510
• 3rd (16th) Infantry Battalion	673
• 5th Rifle corps	473
• Turner*	68
• Students*	119
• Freiwilliges Scharfschützenkorps Versmann*	38
*) detached to the 5th Rifle corps	

2nd Brigade (General Major Herzog Carl von Schleswig-Holstein-Sonderburg-Glücksburg)

• 2nd (15th) Infantry Battalion	577
• 4th (17th) Infantry Battalion	816
• recruits	200
• 4th Rifle corps	749

Freikorps

Freikorps [Graf] Luckner	90
(Ist) Freikorps v. Krogh (Company commanders: Bracklow, Bünsow, Voß, Böhme)	550
(IIInd) Freikorps Graf Rantzau-(Breitenburg) (6 companies)	600

(IIIrd) Freikorps Wasmer (Company commanders: Bahr, Sachau, v. Wobeser, Dr. Ingwersen)	450

Cavalry (dragoons)

• 1st Dragoon Regiment	220
• 2nd Dragoon Regiment	334

Artillery

• 2 6pdr Batteries	180

In process of formation

• 5th Infantry Battalion (v. Zastrow)	c. 900
• 6th Infantry Battalion	c. 500
• Eiderstedt Mounted Volunteers	c. 100
• dismounted Dragoons	c. 400

Strength **c. 8,647**

Most of the students and gymnasts were captured by the Danish army at Bov as were most of the 5th regular Schleswig-Holstein rifle corps (Captain v. Michelsen).

Soon after the defeat at Bov, a stream of German volunteers rushed into Schleswig-Holstein. The volunteers arrived in groups of 5 to 50 men, sometimes completely armed and uniformed.

Distributing these men among the three, later 4 Freikorps, became the task of the "Freiwilligenbüro" (commission for the volunteers).

and the sergeants were colloquially called Oberjäger. Confusingly, some companies had ranks which were not common in other companies of the same corps: some distinguished 1st lieutenants from 2nd lieutenants, some had the ranks of a Sergeant (sergeant) and a Feldwebel (master sergeant), other units only had Feldwebels (equivalent to ordinary sergeants then). To make confusion complete, some Gefreite (privates 1st class) were appointed in the 5th company/4th Freikorps. Platoon leaders, which had the rank of a lieutenant, were sometimes called Oberführer instead. This was due to the fact that these subaltern Freikorps officers often did not have any military experience at all. The Prussians and the regular Schleswig-Holstein

officers refused to accept Freikorps leaders as officers equal to them in social position and military rank.

Little is known about musicians in the Freikorps. The corps of v. d. Tann had a drummer at Hoptrup, and at least two companies had buglers. Other corps also enlisted drummers.

As part of the regular forces, the Freikorps were under command of Prince Frederick of Noer, the Schleswig-Holstein commander-in-chief. Nevertheless, the Freikorps adopted a high command structure of its own on 25 March. A "high command of the Freikorps" was established with Lieutenant Colonel Koch in command. Koch was a politically inspired lawyer from Segeberg (Holstein). In the

Danish army he had been an ordinary lieutenant for a short time. The new high military rank given to him was a political concession to his role as local leader of the Schleswig-Holstein movement.

He was replaced by Prussian Captain v. Gersdorff from the *Gardeschützenbataillon* on 19 April 1848. Gersdorff later became a famous commander of one of the regular Schleswig-Holstein rifle corps in 1849. As a Prussian Guards officer commanding troops containing former Berlin revolutionaries, his position was not an easy one. Conflicts between Freikorps members and Prussian troops were common in 1848 for which reason the high command decided to garrison Freikorps and Prussians as far away from each other as possible.

Organisation of the Freikorps, 10 April 1848

1st Freikorps (v. Krogh), corps surgeon: Dr. Rhenus

- 1st company (Bracklow)
- 2nd company (Bünsow)
- 3rd company (Voß)
- 4th company (Böhme)
- 5th company (Count Luckner)

2nd Freikorps (Count v. Rantzau)

- 1st company
- 2nd company
- 3rd company (Aldosser)
- 4th company
- 5th company
- 6th company

3rd Freikorps (Captain v. Wasmer)

- 1st company (Bahr)
- 2nd company (Sachau)
- 3rd company (v. Wobeser)
- 4th company (Dr. Ingwersen)

Most of the volunteers arrived at Altona where they were sent to Rendsburg by railway. The commission's decisions were often ignored and many groups of volunteers changed from one corps to another without permission. The 30 Brunswick volunteers for instance, the first "foreign" unit in Schleswig-Holstein and the only foreign unit to fight at Bov, changed from 6th company/2nd Freikorps to Aldosser's corps. In mid-April, some 100 volunteers from Berlin and the Rhineland left Prussia for Schleswig-Holstein. Among these were many former soldiers. The men arrived in Rendsburg on 20 April, just in time to join v. d. Tann's corps at the engagement at Altenhof. Military-experienced volunteers were of great value to the small Schleswig-Holstein forces. Under the command of Prussian officer v. Reichenbach, about 100 men from Cologne arrived on 18 April. They were trained military engineers and re-enforced v. d. Tann's corps. Volunteers even came as far away as from Bohemia, Thuringia, Saxony and Vienna.

The 4th Freikorps: Schleswig-Holstein's foreign legion

The 4th Freikorps, raised on 11 April, became a special "foreign legion" within the volunteer force. Bavarian major von der Tann

was a very able and adventurous leader who gained fame with a Freikorps raid on Northern Schleswig towns in May/June 1848.

Organisation of Von der Tann's Freikorps, c. May 1848

Commander: Major v. d. Tann

Aide de camp: Hedde

<i>company</i>	<i>commander</i>	<i>volunteers mainly from</i>
1st company	Cpt Corneli	Hamburg
2nd company	Cpt Hacke*	Altona, Kiel**
3rd company	Cpt Pierzig	Cologne
4th company	Cpt Sczepanski	Berlin
5th company	Cpt v. Reichenbach	
6th company	Cpt v. Reifferscheid	

*) in September 1848 commander of the Schleswig-Holstein 9th Line infantry battalion.

**) among these were the men of the "2nd Turnerkorps", composed of *turners* who didn't join the first *turner* corps defeated at Bov.

In July 1848, when the corps fought in Northern Schleswig, it was organised into two battalions with four companies. The initial companies were re-enforced by Aldosser's corps (now 7th company) and an additional 8th company of other volunteers.

Organisation of Von der Tann's Freikorps, 7 July 1848

Commander: Maj. v. d. Tann

(Staff: 1 aide-de-camps, 2 officers, 3 secretaries, 1 quartermaster, 1 engineer lieutenant, 1 sergeant (chief of ammunition train), 1 military advocate, 1 surgeon, 1 paymaster with 2 secretaries, 2 sub-surgeons, 1 master-of-arms, 1 saddler)

- 1st battalion (4 companies) c. 400 men
- 2nd battalion (4 companies) c. 400 men
- artillery detachment (6pdr guns, howitzers)*
- cavalry detachment c. 32 horses**
- engineer detachment c. 48 men

*) consisting of one Danish 6pdr field gun captured at Hoptrup and two howitzers of Aldosser's Freikorps.

**) included some regular Schleswig-Holstein dragoons

The German Volunteers of the 1st Schleswig War

The role of volunteers in the Schleswig-Holstein forces did not end in 1848, nor did it end in 1849. After the defeat at Idstedt (25 July 1850), volunteers from all over Germany once again came to Schleswig-Holstein to join the army. But the volunteers of 1850 were a different kind. Some came because of the relatively high pay, others because they were criminals. The reputation of these volunteers was poor, and many Schleswig-Holsteinians blamed these men for the defeats of Missunde (September 1850) and Friedrichstadt (October 1850). All volunteers had to join the regular army, and Freikorps were not raised in 1850. In most of the infantry battalions “foreigners” comprised about 20%.

Bracklow’s Volunteer Snipers and the Eiderstedt Mounted Guard

Two of the “native” Schleswig-Holstein Freikorps were given a special status: Count Bracklow’s Volunteer Snipers and the Eiderstedt Mounted Guard. Bracklow’s corps was detached from the 1st Freikorps. This units’ ranks were filled by the social élite of the duchies. Dressed in smart uniforms and armed with rifles, the corps was considered part of the regular army in May 1848.

The Eiderstedt Mounted Guard, a group of peasant volunteers, was the only Freikorps cavalry unit. Prince Frederick of Noer made them his personal bodyguard in the early stage of the war (March - April 1848). Later on, the corps was used as a messenger unit.

Freikorps Uniforms

Two Schleswig-Holstein volunteer units wore a uniform: The Turners (gymnasts) and Bracklow’s Volunteer Snipers Corps. Among the “foreigners” from Germany, some men could have been wearing uniforms. The Brunswick troops got uniforms provided by their duke who also equipped them with excellent rifles.

The Bracklow’s sniper uniform (**Plate 2, fig. 1**) consisted of a grey tunic piped green, grey trousers and a dark green slouch hat with cockade and feather plume. A green collar, shoulder laces and a green lace completed the “regular” appearance of this élite corps. Ammunition pouches, belts and blade arms were to be bought by each member of the corps; the rifles were private property.

The corps preferred the Schleswig-Holstein blue-white-red cockade instead of the German – the corps consisted of the duchy’s social élite who supported the dy-

Plate no 1

Figure no 1
Holsatia student associations with black shirt and caps with Holstein coat of arms colours silver and red

Figure no 2
The Turner (gymnasts) with the black-red-yellow German cockade

Figure no 3
Ammunition pouches, corn blue uniform trousers and field caps for the volunteers during the first days of the war.

Figure no 4
The Brunswick volunteers in dark blue coats and trousers and black covered caps

Figure no 5
The second colour of the 2nd Turner Corps: A black double headed eagle on a yellow field edged red.

nastic idea rather than the national and revolutionary ideas.

The turners’ “uniform” followed regulations which had been accepted by all German “Turnvereine” (gymnasts associations) in the 1840: grey-white linen shirts (Kittel), grey-white trousers and a grey slouch hat. Supporting progressive political ideas and inspired by the idea of a united Germany, the Turner sported the black-red-yellow German cockade (**Plate 1, fig. 2**).

References about uniforms of the foreign contingents are unknown in detail. The following examples outline the information available from contemporary sources. 150 Rhineland volunteers in Von der Tanns Freikorps wore “green blouses and Chasseur-d’Orléans-caps” – a high-topped kepi (**Plate 4, fig. 3**). A small detachment

from Reuß-Greiz-Schleiz-Lobenstein – a tiny little Thuringian (“Saxon”) principality – wore “[white] linen clothes and leather helmets”.

The Brunswick volunteers appeared in dark blue coats, dark blue trousers and black-covered caps (“Wachstuchmützen” – a kind of flat shako or képi; **Plate 1, fig 4**). The caps sported a silver skull and the inscription “Für Deutschland!”. Volunteers from Schwarzburg-Rudolstadt had been equipped by their duke: they wore green coats over grey kittel-shirts with black leather picked helmets of “medieval style”.

Apart from these exceptions, most of the volunteers wore whatever they liked or considered to be “fitting” as military dress. Some volunteers preferred a “revolutionary” costume that was influenced by Romantic ideas. Large slouch hats with feather plumes, high leather boots, waist sashes, scarfs and parts of old uniforms, cloaks and overcoats were worn. Leather helmets, which were used by the volunteer fire brigades in Germany, could be seen as well as different kinds of shakos and field caps with the skull and bones symbol.

Like the Schleswig-Holstein regulars who continued to wear the old Danish uniforms until late 1848, most of the volunteers wore a simple white sleeve around the left

upper arm to distinguish friendly from enemy forces.

Because the Freikorps had a very egalitarian character, rank insignia were reduced to a minimum. Officers up to company commanders were elected by their men. All Freikorps officers and standard-bearers were distinguished by a black-red-yellow waist sash or scarf (**Plate 3, fig. 2 & Plate 4, fig. 2**). The infamous 6th “communist” company of the 4th Freikorps all wore red sashes during its short time of existence.

Some former regular officers continued to wear their old uniforms. Major von der Tann preferred his old light blue Bavarian uniform. Lieutenant von Bismarck, a relative of the famous Prussian chancellor and the commander of the Eiderstedt mounted volunteers, kept on wearing his regular Prussian hussar uniform.

The Schleswig-Holstein government opened their military depots to equip the volunteers during the first days of the war. Not all volunteers were issued with ammunition pouches, corn blue uniform trousers and field caps pattern 1842 (“Hungarian style”) – but some were (**Plate 1, fig 3**). The Eiderstedt mounted volunteers were dressed in ex-Danish dragoons trousers and were also issued with white regular leather belts together with dragoon sabres (**Plate 2, fig. 2**). A certain form of uniformity was also achieved by the students corps. The German student associations wore a traditional dress: a black shirt and peaked or peak-less caps showing their distinctive association colours. The association “Holsatia”, for instance, chose the Holstein coat of arms colours, silver and red (**Plate 1, fig. 1**).

The Schleswig-Holstein Volunteer Corps of Snipers of 1849 should have had a uniform consisting of “dark green tunic, grey trousers [and], a cap of waxed linnen”, (a stiff kepi). An official call to arms (13 March 1849) obliged every volunteer to bring with him the described uniform, a backpack, an overcoat, a rifle and a cutlass.

Freikorps unit colours

Unit colours and quarter flags used by the Freikorps were as different in colour and design as their fighting members. Generally, either black-red-yellow German or blue-white-red Schleswig-Holstein tricolours were used.

The gymnasts – part of the combined students and gymnasts corps – had two different colours. The first colour was carried and lost in the battle at Bov: A black-red-yellow tricolour with four white F’s forming a cross in the colour’s center. The F’s were the initials of the All-German Turner league’s slogan (“*Frisch, fromm, fröhlich, frei*”).

Plate no 2

Figure no 1
The Bracklow's

Figure no 2
Eiderstedt mounted
volunteers dressed in ex-
Danish dragoon trousers

Figure no 3
2nd Freikorps, volunteer
in fantasy uniform

Figure no 4
The colour of
Aldosser's corps
a German
tricolour with
inscriptions

The second colour was carried by the so-called “2nd Turner corps” which was part of a company of the 4th Freikorps: A black double-headed eagle on a yellow (gold) field-edged red (**Plate 1, fig. 5**). The two eagle heads are crowned and nimbus. The Schleswig-Holstein coat-of-arms on the eagle’s breast bears the inscription “1848”.

The students carried two colours and both were lost in World War II. The first one resembled the 1696 Ducal Gottorf ensign: A Schleswig-Holstein coat of arms on red. The second colour was a gift of Kiel patriotic women: a simple black-red-gold flag with a Schleswig-Holstein coat-of-arms in the centre, surrounded by oak leaves. This was not carried at Bov because the ladies didn’t finish their work until 9 April. The colour was used during the battle of Schleswig some days later.

Another Freikorps colour that has been preserved in Kiel is that of Aldosser’s corps: a German tricolour with inscriptions made

of white wool stitched to the flag’s cloth. (**Plate 2, fig. 4**). The centre inscription reads “Gott mit Uns” (“God with us”). The inscriptions on the corners are not complete due to the loss of parts of the lower right corner (“Dem/wackern/Aldosser/(missing part)/Angler” = “(dedicated) to/(the) brave/Aldosser/(from the grateful)/Anglians”). The flag-pole is black and has a brass top. It was a gift presented by the town of Kappeln on 29 May 1848.

Small Arms of Schleswig-Holstein Volunteers

During the first days of the Schleswig-Holstein uprising, the Rendsburg arsenals were open to regulars as well as the Freikorps. Even the rural militia, and several civil militias took weapons from here. The arms distributed to the volunteers were mainly obsolete Danish weapons. These included jäger rifles M 1807 and M 1791 as well as infantry sabre M 1830. According to official announcements, a volunteer should have been equipped with a gun (rifle or musket), a blade weapon (cutlass, not bayonets) and the necessary “leather” equipment (ammunition pouch, scabbard, baldrick). Many volunteers preferred flintlock pistols of all kinds stuck into sashes or leather baldricks; some volunteers who were chosen to attack Danish naval vessels at Haderslev were equipped with 18th century Danish cutlasses.

The German Volunteers of the 1st Schleswig War

Soon the Schleswig-Holstein arsenals ran out of materials to equip the volunteers, and the provisional government considered distributing pole arms to the Freikorps (this was the principle arm of the German and Danish rural militias). In April it was decided to accept only those volunteers who armed themselves. This Freikorps weaponry contained quite modern rifles in the hands of those who could afford it. Well-organised groups of volunteers (e. g. the 4th company of the 4th Freikorps) had excellent weapons of their own.

Even before the outbreak of the rebellion, people in Schleswig-Holstein found it necessary to arm themselves. Contemporary sources state that no weapon was available in Kiel's armament stores as early as 11 March 1848!

Artillery

Schleswig-Holstein Freikorps were organised as infantry battalions and their initial role during the summer campaign was that of a light infantry force acting as 2nd line security guards. In May and June 1848 the corps was used as a mobile and stationary security force along Schleswig's East coast. Artillery was needed to some extent at that point because Danish navy steamboats and other naval vessels patrolled the coastline and shelled towns and military positions from time to time.

It was, accordingly, decided to distribute a few field guns and howitzers to those corps who faced these Danish naval threats. The corps of Aldosser asked for two 32pdr. howitzers and two 6pdr. field guns in June to guard Haderslev fjord more effectively. The "field guns" were returned back by Aldosser soon after their arrival because they were considered useless for the corps – the pieces were in fact obsolete heavy siege guns and not 6 pounders. Von der Tann's 4th Freikorps was able to capture of at least one Danish 6pdr field gun at Hoptrup.

The Freikorps generally lacked the trained artillery personnel necessary to man and use field guns. The provisional government and the Prussian allies in particular did not want the corps to become independent bigger military units with artillery and other special weapons of their own. So both factors made it impossible for the Freikorps to form permanent artillery units. The artillery detachment of the 4th Freikorps consisted for most of the time of just a single gun. Freikorps which were ordered to guard a harbour or coast

Plate no 3

Figure no 1
Volunteer of the
Freikorps raiding team
("Galathea" expedition)

Figure no 2
Black-red-yellow waist sash
or scarf for Freikorps officers
and standardbearers

Figure no 3
3rd Freikorps, volunteer,
May 1848

Plate no 4

Figure no 4
Company colour, 6th
("Communist") company,
4th Freikorps

Figure no 1
Sergeant,
4th Freikorps

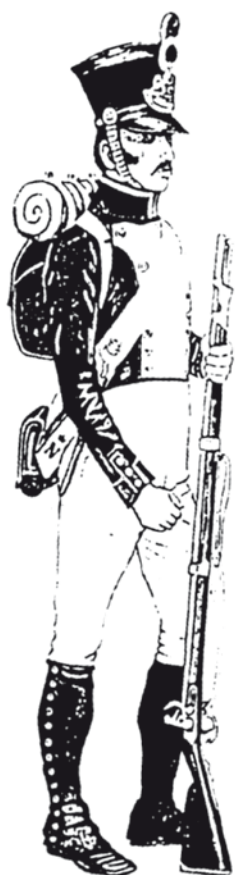
Figure no 2
Major Von-der-Tann
in Bavarian uniform,
May 1848

Figure no 3
Berlin Volunteer,
4th Freikorps, company
"uniform", May 1848

line often had to call for regular artillery support when Danish naval vessels attacked. Usually, the corps had to withdraw due to Danish naval bombardment giving

landing forces time to take pro-German mayors hostage as it happened at Haderslev, Aabenraa or Sønderborg in early 1848.

Her finder du alt til støbning af tinsoldater m.v.

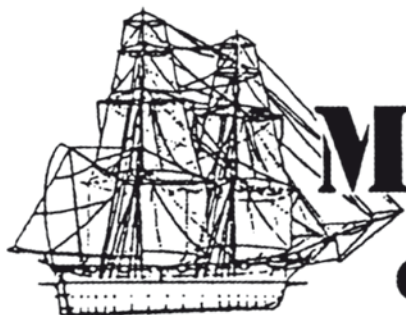

masser af forme til forskellige
soldater, fantasifigurer, skakspil
støbeskeer, tin, klemmer
og tilbehør m.m.m.

Vil du selv lave forme har
vi alt, hvad du skal bruge.
Silicone, der tåler 350 gr.
voks, modellermaterialer m.v.
- og 10.000 andre spændende
ting og sager.

Kig på vor hjemmeside
og besøg os, når du er i

København

**MODEL
& HOBBY**

- siden 1948

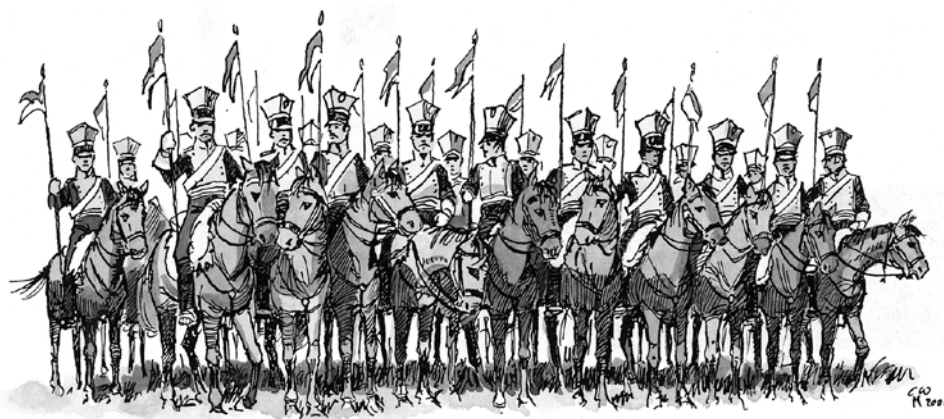
Frederiksborggade 23 - 1360 Kbhvn. K

Tlf./fax (+45) 33 14 30 10

Åbent: mandag, tirsdag, torsdag fra kl. 11 - 17,
fredag til kl. 17.30 & lørdag kl. 10 - 13

ONSDAG LUKKET

www.model-hobby.dk

Napoleons indtog i Rusland 1812, 1. del.

Kampene ved Mir og Simakovo, 9. og 10. juli 1812.
2. og 3. del bringes i følgende udgaver af tidsskriftet

Af Christian Würgler Hansen

En serie af glimrende sejre havde gjort Napoleon overmodig. Han følte, og givetvis med rette, at han var Europas herskende konger og fyrster langt overlegen i strategisk begavelse og militær magt. Den seneste perlerække var sejrene ved Austerlitz (2. december 1805), dobbeltslaget Jena og Auerstädt (14. oktober 1806), Eylau (7.-8. februar 1807) og Friedland (14. juni 1807).

Herefter følte Napoleon sig i sin gode ret til at diktere Preussen og Rusland betingelser for "fredelig" sameksistens. Et møde mellem Napoleon og den russiske Zar blev arrangeret midt ude i Niemen ved Tilsit. Her aftalte de, at russerne havde frit

spil mod Sverige og Tyrkiet. Til gengæld skulle den russiske Zar Alexander støtte Napoleons økonomiske blokade af England – det berømte "kontinental system". Den endelige fredstraktat underskrives 9. juli 1807.

Men i august 1811 frigjorde Alexander sig fra aftalen. Bortset fra Napoleons og zar Alexanders latente kappestrid om førerskabet i Europa er de mange intersemodsætninger mellem Frankrig og Rusland trådt klart frem. Fastlandsspærringen har voldt den russiske økonomi stor skade, og til Napoleons harme slækker zaren på opretholdelsen. Alexander mistænker på sin side Napoleon for at planlægge en genoprettelse af Polen.

Napoleon blev rasende og besluttede at

give russerne en alvorlig lærestreg. Han samlede en hær på små 500.000 mand, hvoraf lidt over halvdelen er franskmænd. Tyskerne, hovedsageligt kontingenter fra Rhinforbundet, udgør en tredjedel. Resten er italienske, polske, schweiziske og hollandske afdelinger. Et østrigsk og preussisk hærkorps marcherer henholdsvis som højre og venstre fløj. Tilsammen udgjorde de den største hær man indtil dato havde set. Det var en selvsikker Napoleon, der den 23/24 juni 1812 overskred grænsefloden Niemen og marcherede ind i det kæmpe russiske rige, i den faste tro, at det ikke ville vare længe før han kunne afslutte felttoget med succes.

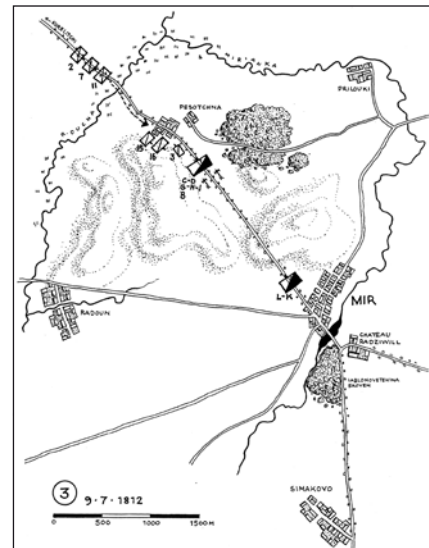
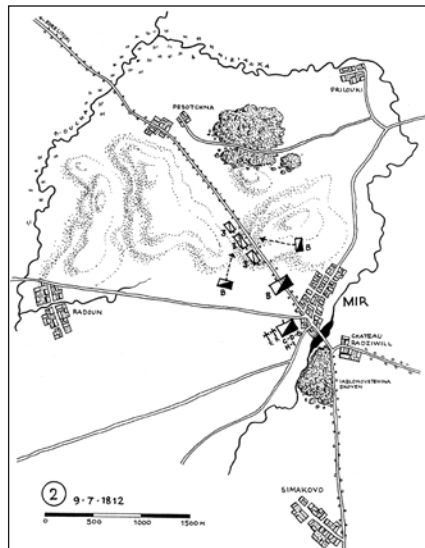
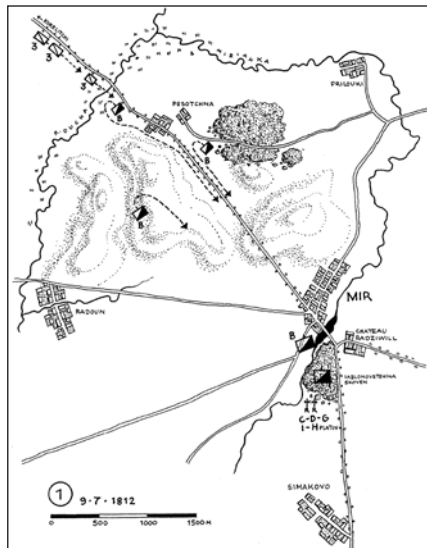
Napoleon delte sine styrker i 5 dele. Mod nord, ved Königsberg : det preussiske korps. Syd herfor: hovedstyrken og Napoleon selv. Syd for hovedstyrken opererede Eugènes italienske armé, og endnu sydligere : Jérômes 8. Korps. Til sidst, på den yderste højrefløj, ved Lublin: det østrigske hjælpekorps under Schwarzenberg.

Jérôme, der var Napoleons broder, konge af Westphalen og chef for 8. Korps, havde den 30. Juni samlet sine styrker ved Grodno. Et voldsomt uvejr standsede den videre fremrykning, som ellers havde til hensigt at forhindre den 2. russiske vestarmé under prins Bagration i at forene sig med 1. vestarmé under Barclay de Tolly.

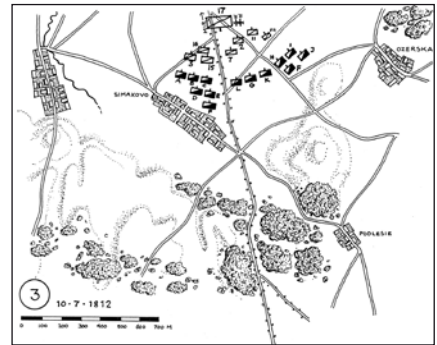
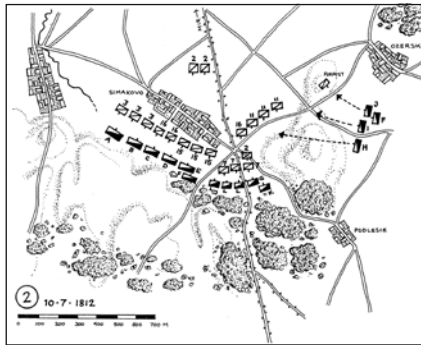
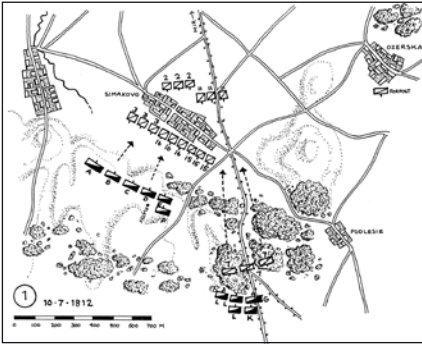
Napoleon blev meget ophidset over Jérômes langsommelighed og mere end antydede, at Jérôme kunne ødelægge hele Napoleons plan for invasionen af Rusland.

Den 5. Juli kl. 5 eftermiddag afsender Napoleon en ordre til Jérôme: "Kejseren befaler Deres Majestæt, at de lader gen. Latour-Maubourg med 4. Kavalerikorps og hele 5. og 8. korps' lette rytteri i ilmarcher forfølge Bagration. Lad Poniatowski følge efter med 5. korps og understøt ham med 8. korps ved at lade det udføre en pa-

Mir 9. juli, 1812

Simakovo 10. juli, 1812

rallemarch lige til Minsk.”

Jérome modtager denne ordre den 6. eller 7. juli om morgenen. Den har ikke nogen synderlig indvirkning på hans lyst til at rykke frem. Jéromes rytteri består af 76 eskadroner, men han sender kun 3 polske ulanregimenter og infanteridivisionen Dombrowski, fra Poniatowskis korps, frem som avantgarde.

Mir 9. juli, 1812

Den 8. Juli indhenter Latour-Maubourgs kavaleri Platovs kosakker, som danner Bagrations bagtrop. Platov har fået ordre til hårdnakket at forsvare landsbyen Mir, og har derfor opstillet sine styrker syd for byen, skjult i skoven Iablonovetehina. Rgt. nr. 3, Syssoief, er placeret lige syd for Mir med sotniaer (eskadroner) sendt frem som forposter ved landsbyen Pesotchna. De franske styrker har besat landsbyen Korelitzhi, og rykker nu frem (9. Juli) ad landevejen mod Mir. I spidsen er 3 eskadroner af 3. Polske ulanregiment, som tvinger kosakforposterne tilbage gennem Pesotchna og videre i galop af vejen mod Mir. Her står de pludselig foran, ikke blot kosakregiment nr. 3 Syssoief, men hele Platovs styrke, der nu rykker frem fra skoven. De tre polske eskadroner angribes ikke kun forfra, men også i flankerne og bagfra af de to kosaksotniaer, der befinder

sig på hver sin side af vejen. Det udvikler sig til en ren massakre. De polske ulaner, der er helt omringet, bryder kun med nød og næppe ud af fælden og trækker sig i stor hast tilbage mod Pesotchna.

Efter kort tid kommer resten af Turnos fortrop (15. og 16. polske ulanrgt.) sine kammerater til hjælp. Men også disse bliver trængt tilbage af overmagten med et samlet tab på 356 døde, sårede og tilfangede. Hvorimod russernes tab er meget små.

Det varer ikke længe før resten af den polske fortrop-brigade (general Dziewanowski med ulanrgt. 2,7 og 11) er nået til Pesotchna hvor de straks kaster sig ind i kampen mod russerne. Det er ved at blive mørkt, og selvom Platovs korps på det tidspunkt også bliver forstærket af general Vasilitchikov (Aktyrsk husarrgt.,- Kievski dragonrgt.,- Novorossiski dragonrgt.,- Litovski ulaner og 5. jæger inf.rgt.) ophører kamphandlingerne.

Simakovo 10. juli, 1812

Den 10. juli om morgenen beordrer Platov sin arrieregarde til at gå tilbage af vejen mod syd, fra Mir til Simakovo. Resten af styrken bliver placeret i baghold i noget lavt buskkrat vest for Simakovo. Endelig bliver general Kouteinikov (kosakrgt. Nr. 2, Balbin – nr. 8, Grekov – nr. 7, Kharitonov – tartarrgt. Simferopolski og kosakrgt. Ataman), der ellers er nået byen Stolbtzi, beordret til at vende om og komme Platov til hjælp ved Simakovo.

Polakkerne sender for en sikkerheds skyld kun 7. ulanrgt. (3 eskadroner) frem mod russerne, mens 3., 15. og 16. rgt. bliver i den sydøstlige udkant af Simakovo, samt 2. og 11. i den nordlige. Platov angriber 7. ulanregiments 3 eskadroner, som bliver kastet tilbage mod Simakovo. Samtidig beordrer han det store angreb på 3., 15. og 16. ulanrgt.

7. polske ulanrgt. bliver nu støttet af én eskadron fra 2. rgt., mens én eskadron fra 16. rgt. sammen med hele 11. rgt. rykker frem i ”kolonne til højre.” 2 eskadroner af 2. rgt. bliver stående i reserve nord for byen. På det tidspunkt er den franske divi-

sion Kaminskis forreste brigade (Tyszkiewicz) fra Poniatowskis korps kun 1 km. fra Mir, da de får ordre til at gøre holdt og foreløbig blive stående. – I de næste 6 timer udkæmpes et drabeligt kavalerislag omkring landsbyen Simakovo. Hen ad kl. 21 ankommer den russiske general Kouteinikovs brigade til slagmarken, hvor de straks angriber fjendens venstre fløj. Polakkerne må trække sig tilbage, samtidig med at Platov igen angriber 3., 16. og 15. polske ulaner, hvis geledder rives op, så de i galop må flygte tilbage til Mir med kosakkerne i hælene. Her ved Mir står Tyszkiewicz’ brigade med dens ridende artilleri parat til at give russerne en varm velkomst. Russerne standser forfølgelsen og kamphandlingerne hører op. De polske (franske) tab er ca. 600 mand, mens russernes igen opgives meget mindre.

Ingen af de kilder, der er til rådighed, opgiver styrkeforholdene. Præcise tal kan derfor ikke oplyses – specielt ikke for russerne. Den franske styrke anslås til ca. 4800 mand (udfra ufuldstændige franske lister), hvorimod det om russerne kun kan anføres, at et typisk, let kavalerirgt. normalt bestod af ca. 1500 mand og et kosakrgt. ca. 2000. Disse meget omtrentlige angivelser gælder også de følgende afsnit om kampene ved Romanov og Saltanovka, der bringes i de følgende tidsskrifter.

Polsk ridende jæger 1812

FRANSKE		RUSSISKE	
2	: 2. POLSKE ULAN RGT.	A	: PEREKOPSKI TARTARER.
3	: 3. " " " "	B	: KOSAK RGT. NR.3 SYSSOIEF.
7	: 7. " " " "	C	: " " ILONAIWSKI NR.5
11	: 11. " " " "	D	: " " " " NR.10-11
15	: 15. " " " "	E	: STAVROPOL KALANIKER.
16	: 16. " " " "	F	: KOSAK RGT. ATAMAN - 5 SOTNIAER.
17	: 4. RD. JÆGERE	G	: " " ILONAIWSKI NR.12.
H	: 1BAT. RD. ARTILLERI	H	: " " NR.8 GREKOV.
		I	: " " NR.7 KHARITONOV.
		J	: SIMFEROPOLSKI TARTARER.
		K	: DRAGON RGT. KIEV.
		L	: HUSAR RGT. AKHTYRSK.
		M	: 1 BATTERI RD. ARTILLERI

KILDER:

- W.Zweguntzow:
L'armee russe 1801 – 25 / Paris 1973.
- George Nafziger: Napoleons invasion of Russia / USA 1988.
- KORT: Garnisonsbibliotekets kortsamling samt skitser af Zweguntzow tegnet efter russiske og franske kort.

Chakotens mødeprogram for 2008

Alle onsdagsmøder er kl. 19.00 og finder – med mindre andet er angivet i mødelisten – sted i Hestestalden, Nordre Magasin. Se evt. kortet over Kastellet og læs mere udførligt om aktiviteterne på Chakotens hjemmeside.

Onsdag 2. januar

Hyggemøde og anvisningssalg med mange interessante og også nyere bøger. Vi starter den nye sæson med at medbringe nyanskaffelser og julegaver, så glæden kan deles med ligesindede.

De, der har meddelt mailadresser, får lister over det udbudte tilsendt pr. mail, lige som liste lægges på Chakotens hjemmeside. De, der ikke har opgivet mailadresse, kan få tilsendt liste over det udbudte mod at indsende en A4 kuvert forsynet med adresse og kr. 6,00 i porto til Christian Raun, Carl Bernhards Vej 17, 3.th, 1817 Frederiksberg C.

Skriftlige bud sendes til Ole Thureholm, Hjorteledet 7, 3660 Stenløse. Eller bud kan sendes via e-post til anvisning@chakoten.dk

Medlemmer af Figurina Danica er velkomne til at deltage eller byde pr mail eller post.

Endelig vil der pr. e-mail forinden blive rundsendt en liste over effekter til aftenens minianvisningssalg.

Onsdag 6. februar

Svenske krigene v/ Lars Cramer-Petersen.
Lars Cramer-Petersen udgav i 2006 bogen "Danmarks skæbnetime" om svenskekrigene 1657-60 med bl.a. skildringen af den berømte march over de tilfrosne danske bæltter og indledte dermed markeringen af 350-årene for de dramatiske hændelser i Danmarks historie, som meget vel kunne have medført, at Danmark var blevet en svensk landsdel.

Lars har siden 1991 været leder af Brønshøj museum, som ligger netop der, hvor den svenske besættelsesmagt i næsten 2 år havde sin "hovedstad" i Danmark – fæstningslejren Carlstad. Han har energisk arbejdet på at udbrede kendskabet til denne epoke af danmarkshistorien.

Der er helt sikkert lagt op til en interessant aften i selskab med forfatteren, som med entusiasme vil skildre denne vigtige periode i vort lange historiske samliv med vort svenske broderfolk, hvor vi endnu ikke var nået til at lade vore medlemværender afvikle med en fod- eller håndbold.

Onsdag 5. marts

Kursus i figurmaling. To af vores bedste figurmalerere kommer og fortæller os hvordan de gør.

Er du lige startet, eller skal til at begynde at male figurer? Er du kommet i gang, eller er du mere øvet? Så kan du her møde Jens Barfod og Brian Petersen to af vore dygtigste figurmalerere, som vil dele ud af deres erfaringer. Vi kommer til at høre om, hvordan man starter op, oliemaling, humbrol, vandbaseret maling, pensler, tilbehør i form af forstørrelsesglas, lak typer m.m. Bemaling af flade og runde figurer, skygger, highlights.

Er du begynder eller øvet? Så vil der her være mulighed for at lære noget om hvordan dine figurer kan blive bedre.

Lørdag 5. april

Generalforsamling jf. Vedtægterne.

Børs samt anvisningssalg.

Til Børsen opfordres medlemmerne til at sætte effekter til salg. Børsen starter kl. 13.00 og alle er velkomne til at medbringe og sælge, hvad de hjemlige overskudslagre måtte bugne af. Her er muligheden for at kombinere en rask oprydning af alt det du har mistet interessen for og få det omsat og gøre andre medlemmer glade og i stedet erhverve effekter, enten på børsen eller det efterfølgende anvisningssalg, der er mere i tråd med dine nuværende interesser. Det gælder både figurer, løsdele og bøger.

Efter børs er der generalforsamling fra ca., kl. 14.00. Og derefter et rask lille anvisningssalg, idet generalforsamlingen forventes gennemført hurtigt og smidigt som sædvanligt.

Der vil pr. e-mail forinden blive rundsendt en liste over effekter til dagens anvisningssalg. Listen vil ligeledes blive lagt på hjemmesiden.

Bemærk venligst at dagen er en lørdag.

Onsdag 7. maj

Oplæg omkring 200 året for Spanierne i Danmark.

Hyggemøde. Medlemmerne opfordres til at medbringe figurer de arbejder på, bøger, tidsskrifter, legetøjsfig. og lign.

Lørdag 17. maj

Besøg på fronterne fra 1. Verdenskrig i Rødovre

Første Verdenskrig havde mange fronter. Dem besøger vi 2 af lørdag den 17.maj kl. 13.00, hvor der er arrangeret et sammensat program med besøg på 1. Verdenskrigs 2 fronter i Rødovre.

Vi lægger ud med en omvisning på 1. frontafsnit, som omfatter "Vestvoldens" Rødovre afsnit, hvor der bliver mulighed for kyndig vejledning rundt på den restaurerede vold samt på og i befæstningsanlæggene.

Efter omvisningen serveres der kaffe og kage i "Artillerimagasinet", hvor der er en mindre udstilling om voldanlægget, og forholdene omkring 1. Verdenskrig.

Der er parkeringsplads for enden af Rødovre Parkvej nær "Artillerimagasinet".

Efter besøget på "Vestvolden", som forventes afsluttet omkring kl. 15.00, besøger vi 2. frontafsnit i form af "Salonikifronten", hos Warmi Hansen, Hviddingvej 45 i Rødovre.

I Chakotens martsnummer vil der være en appetitvækker i form af en artikel om både Warmis model af Salonikifronten samt en kortfattet opdatering af en af 1. Verdenskrigs mest upågtede fronter. Hvis du har lyst til at læse mere om emnet, har Chakotens hjemmeside masser af godt læsestof at byde på. Hvis du leder efter mere baggrundsstof på internettet, er det værd at vide, at Saloniki hedder Salonica på engelsk samt at fronten ofte optræder under navnet The Macedonian Front.

Onsdag 13. august

Hyggemøde.

Medlemmerne opfordres til at medbringe ting fra deres sommerferie. Museumsbesøg, indkøb af figurer, bøger, tidsskrifter og lign.

Onsdag 3. september

Spanierne i Danmark, 200 år.

Onsdag 1. oktober

Anvisningssalg.

Der afholdes anvisningssalg og børs. Bøger, figurer og samlesæt.

Søndag 26. oktober, kl. 12.00 – 16.00

Miniaturemilitær i Kastelet

Selskabet afholder Miniaturemilitær i "Gamle Varmecentral" i anledning af Kastelets fødselsdag og åbent hus arrangement. Der vil samtidig være adgang til Kastelets samlinger og museer.

Vi afholder som foregående år udstillingen "Miniaturemilitær" i "Gammel Varmecentral" hvor der vil være figurstøbning, figurbemaling, krigsspil og figurer/dioramaer og meget andet – til glæde for store og små.

Kastelet vil også som tidligere år, stille med et stort program af militært tilsnit.

Er der medlemmer som har tid og lyst til at være med til at udstille figurer være ambassadører for selskabet mm. hører vi gerne fra jer. Men man er selvfølgelig også velkommen til bare at besøge os og få en snak.

Kontaktpersoner er Leif Christensen Tlf. 28 26 70 83. E-mail: leif.c@adr.dk eller Christian Raun Tlf. 33 31 21 22. E-mail: c.raun@webspeed.dk

Onsdag 5. november

Kursus: Hvordan skaber man sin egen figur fra bunden af samt udformning af støbeforme og støbningen.

Christian Raun m.fl. står for "hands on" (evt. workshop)-projekter for mindre grupper, således at alle kommer til at se processerne på nært hold. evt. workshops

Lørdag 29. november

Julemøde

Kl. 18.00 i Kastelet, Hestestalden, Nordre magasin

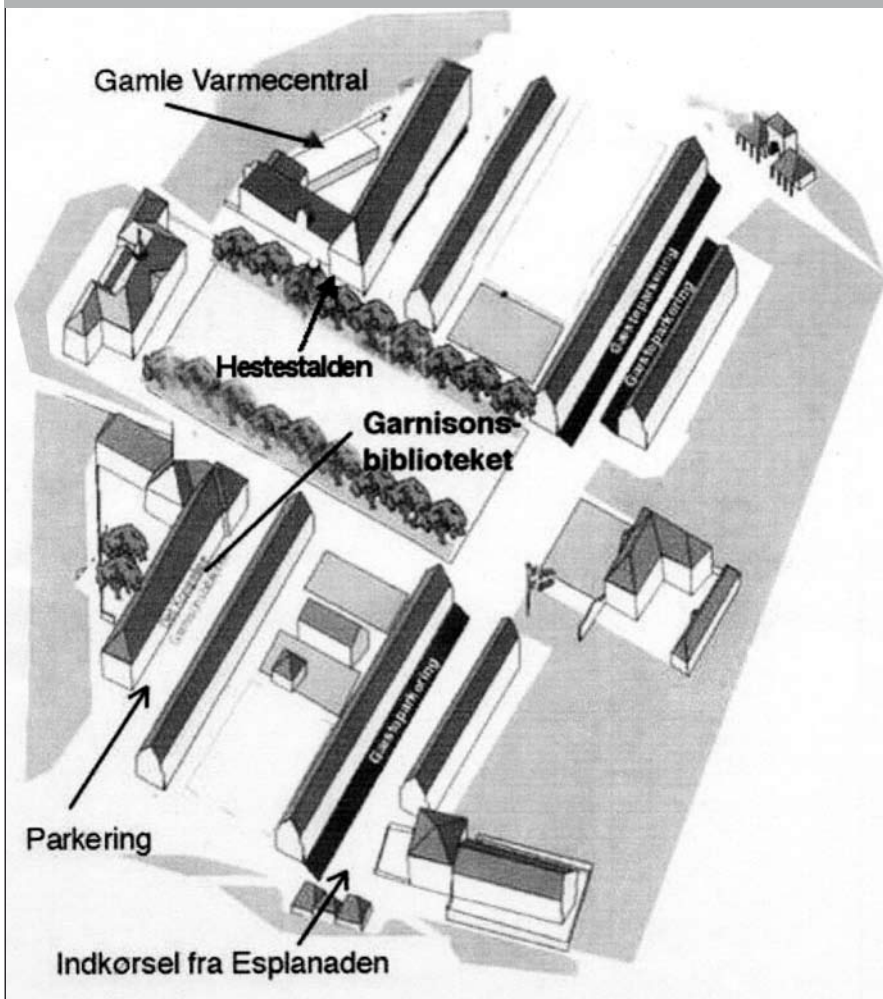
Fra kl. 17.30 - 18.30 er der indlevering af udstillingsgenstande til årskonkurrencen.

Herefter er der smørrebrød med dertil hørende julehygge, kaffe og kage. Pris for spisning er 75,- kr. for voksne og 25,- kr. for børn under 15 år. Vin, øl og sodavand kan købes til rimelige priser.

Selskabets medlemmer opfordres til at tage ægtefælle/samlever og børn med til det populære arrangement.

Også i år er Figurina Danica inviteret til at deltage i konkurrencen.

Kort over Kastelet

Oversigt over farvebilleder

FORSIDEN

Billede vedrørende artiklen om kampene ved Mir 9. og 10. juli 1812.
11. Polske lansenerregiment ved Mir 9. juli 1812. Tegnet af Chr. Würgler Hansen

FORSIDENS INDERSIDE

Billede vedrørende artiklen om kampene ved Mir 9. og 10. juli 1812.
Husar fra husarregimentet Aktyrski, 1812 samt 15. polske ulanregiment ved landsbyen Simakovo i Rusland, 10. juli 1812. Tegnet af Chr. Würgler Hansen.

BAGSIDENS INDERSIDE

Re-enactment på Rosenborg eksercerplads den 1. september.
Billeder fra slaget mellem briterne og de dansk-norske styrker.

BAGSIDEN

Billeder fra den særdeles vellykkede udstilling til markering af 1807 på Frederiksberg slot den 1. og 2. september 2007.

1807 IGEN IGEN

Vi er vel alle mætte af 1807 nu. Alligevel er det værd at mindes højdepunkterne i den imponerende markering af 200-året for englændernes overfald, som Golden Days fik stablet på benene – og som vores forning også bidrog til.

Med krudtrøg i næsen og knaldeffekter i ørerne så vi f. eks. soldater i farverige uniformer udkæmpe et formidabelt slag på Rosenborgs eksercerplads – nok en af de flotteste oplevelser, vi fik. Hvis man tog fantasien til hjælp, var det som at følge det store udfald i Classens Have fra sidelinien.

Det spektakulære re-enactment-arrangement omfattede i alt 250 deltagere - inklusive kvinder og børn. De fulgte jo med dengang. Alle i uniformer og dragter fra tiden. Og indkvarteret i to teltlejre i Kongens Have og Søndermarken, hvor de levede på feltfod med fælles madlavning i store gryder over åben ild. Deltagerne kom dels herhjemme fra, dels fra England, Skotland, Norge, Tyskland og Holland, og så var der et par stykker fra Italien!

På eksercerpladsens "slagmark" marcherede de op mod hinanden under dansk og engelsk flag - med jægere og linieinfanteri, kanoner og artillerister, piber og trommer. Desværre måtte man af sikkerhedshensyn ikke opplante bajonetterne. De ville ellers have blinket smukt i solen, der generøst kastede glans over arrangementet.

Kamp efter bogen

Kampen blev ført efter bogen – dvs. nøje efter eksercer-reglementet. Først rykkede de grønne jægere frem i spredt orden og engagerede hinanden. Så fulgte linieinfanteriet i tætsluttende formationer og under afgivelse af bragende geværskud. Når en salve blev affyret, faldt soldater i modpartens geledder - og blev liggende.

"Er de rigtig døde?", spurgte en lille dreng, hvis far heldigvis kunne forsikre, at det bare var skuespil. Og efter en stund rejste de faldne sig da også og var atter kampdygtige. Men livagtigt (!) så det ud, da de faldt. Til sidst fulgte bajonetangrebet – altså uden bajonet – og nærkamp mand mod mand.

Således bølgede kampen frem og tilbage. Og flot så det ud! Vi holdt os for ørerne, som vi havde fået besked på over højtaleren. Alligevel bragede kanonerne igennem og gav opvisningen de rette, realistiske lydkulisser. På et tidspunkt dannede linieinfanteriet karré, idet man tilsyneladende frygtede et rytterchok. Det kom dog aldrig, for desværre var der intet kavaleri blandt re-enacterne.

Kampen endte uafgjort, og det var det talstærke publikum åbenbart godt tilfreds med. I hvert fald fik de kæmpende et flot bifald for deres indsats.

Træskoslag og kirkebrand

Nogle dage forinden genopførte man i på dyrskuepladsen i Køge Træskoslaget – dog med knap så mange deltagere. Her så man en sjællandsk bondekarl blive indfanget, iklædt kongens klæder og stillet ind i geledet kun bevæbnet med sin egen høtyv. Forståeligt nok smed han hurtigt træskoene og tog benene på nakken, da det sækkepibespillende Gordon Highlander-orkester, som repræsenterede Wellesleys styrker under opvisningen, rykkede frem.

Re-enacterne satte også deres præg på gaderne i Latinerkvarteret i København, hvor Golden Days bød på tidstypisk mad og drikke anno 1807 på Frue Plads og besøgte i en række af kvarterets ellers lukkede baggårde med hver sit tema fra de dramatiske dage under bombardementet.

Vi gik direkte til Borchs kollegiums gård i St. Kannikestræde 12, hvor Tivolis tidligere fyrværkerimester, Lars Barfod, demonstrerede Congreves brandraketter og en selvbygget affyrringsrampe – dog uden at skyde de farlige tingester af. Det kunne man til gengæld se i DR TVs 1807-udsendelse, hvor man havde filmet raketterne, der blev sendt ud over Østersøen fra en strand på Lolland. Det så skræmmende ud, men det var jo også meningen.

Bagefter så vi i Københavns domkirke kunstinstitutionen "Vor Frue Kirke i flammer", som fyldte det mægtige kirkerum med ild til minde om byens ground zero, som bombardementet efterlod på dette sted. Man savnede lidt gnistren, som kunne have givet værket en ekstra dimension. Eller måske et stykke musik.

Og så sluttede vi - meget passende - med en godnatøl i "Det hvide lam" på Kultortorvet. Under bombardementet blev huset skudt i grus, men den høje kælder var nogenlunde intakt, og her åbnede en driftig mand værtshus, endnu inden ruinerne var ryddet. "Grundlagt 1807", står der trodsigt på facaden den dag i dag.

Kan nås endnu

Golden Days' program for markeringen af begivenhederne i 1807 var så omfattende, at man umuligt kunne nå det hele: Foredragsrækken i Universitetets festsal, koncerter, gudstjenester, oplæsninger, guide-ture og udstillinger.

Nogle af udstillingerne kunne man heldigvis nå at besøge efterfølgende – vor

egen fremragende 1807-opbud af figurer og opstillinger i Danske Banks hovedsæde ikke at forglemme.

Og på Orlogsmuseets udstilling "Københavns bombardement og flådens ran", som er åben hele året ud, kan man se den skibsklokke fra et af de røvede linieskibe, "Christian VII", som de engelske ambassadør, David Frost, i overværelse af bl.a. vor egen forenings protektor, prins Joachim, og kulturminister Brian Mikkelsen returnerede til Danmark ved en højtidelighed i museets gård.

Ganske vist en meget beskeden del af det krigsbytte, som englænderne tog med sig i 1807, men en velment og symbolsk gestus, der skal vise, at England og Danmark nu 200 år efter atter er gode venner og allierede.

Så mangler man bare at få læst alle bøgerne, som udkom i anledning af 200-året. Der skulle være rigeligt med læsestof til de lange vinteraftener, som venter.

lin.

DE VAR MED

Følgende re-enactment-grupper og -enheder var repræsenteret under slaget på Rosenborg eksercerplads.

På britisk side:

43rd Monmouthshire Light Infantry
9th East Norfolk
23rd Royal Welch Fusilliers
2/44th East Essex
92nd The Gordon Highlanders
42nd Royal Highlander Regiment,
The Black Watch
Royal Navy Landing Party
1/ King's German Legion
2/ King's German Legion
5/ King's German Legion
2/95th Rifles

På dansk-norsk side:

Faaborg Kanonerlaug
Nyborg Kanonerlaug
Sjællandske Historiske Artillerie og
Feltcorps
Kyst Militsen
Onsøske Compagni
Det Søndensfieldske Frivillige
Muskueteer Corps
Nordenfieldske Grenader Compagnie
Nyholmen Skanse
Vingerske Compagnie
Iddske Artilleri Compagnie
Frederikstad Artillerihistoriske
Forening
Arendal Borgerlige Militaire
Kystens Bevoktere
Auxiliærkorpset fra Lübeck

